Марта Замбжицька
Олена Новікова
Світлана Романюк
Катажина Якубовська-Кравчик

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина 2

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина II

Марта Замбжицька

Олена Новікова

Світлана Романюк

Катажина Якубовська-Кравчик

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

Teil II

Ludwig-Maximilians-Universität München

Uniwersytet Warszawski

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЩОДЕНЬ

Частина II

UKRAINISCHE KULTUR FÜR JEDEN TAG

Teil II

Ludwig-Maximilians-Universität München

Universität Warschau

2022

Рецензенти

д-р Олеся Лазаренко, Університет Віадріна у Франкфурті-на-Одері

д-р Зінаїда Косицька, Національна академія наук України

Дизайн обкладинки – Анна Макаць

Комп'ютерна верстка – Катажина Якубовська-Кравчик

Назва й адреса видавця

Ludwig-Maximilians-Universität München
Institut für Slavische Philologie
Geschwister-Scholl-Platz 1
80539 München

Версія Open Access

URN https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bvb:19-epub-92497-8
DOI https://doi.org/10.5282/ubm/epub. 92497 [1].

ISBN 978-3-95925-192-1

© Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, Olena Novikova, Svitlana Romaniuk, Marta Zambrzycka 2022

Про авторок

Марта Замбжицька – культурознавець, літературознавець, доктор, ад'юнкт кафедри україністики і лектор Школи східних мов Варшавського університету. Авторка монографії *Sacrum i profanum w prozie Wałerija Szewczuka,* Warszawa-Ivano-Frankivs'k 2015, співавторка підручників для вивчення української мови як іноземної: *Z ukraińskim na Ty*, cz. 1-2, Warszawa 2013, 2014; *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність,* Warszawa 2018.

Олена Новікова – мовознавець, доктор, доцент Інституту слов'янської філології Мюнхенського університету Людвіґа-Максиміліана. Ініціаторка та співзасновниця Міжнародної конференції з україністики *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ* та *Міжнародного центру української мови як іноземної*; співредактор щорічника наукових доповідей конференції, Мюнхен 2010 – 2020. Співавторка й упорядниця книги перекладів *Europa erlesen. Kiew/Kyiv,* Klagenfurt 2013; редактор і співавторка навчального посібника *Українська мова як іноземна. Підготовка до тесту. Середній рівень,* Миколаїв 2017 (диплом конкурсу *Краща Миколаївська книга року* у номінації *Краще навчальне видання та підручники*).

Світлана Романюк – мовознавець, доктор габілітована, професор Варшавського університету. Авторка праць із української теоретичної граматики, соціолінгвістики, аналізу дискурсу, м. ін. *Ukraiński dyskurs polityczny w latach 2010-2014. Analiza lingwistyczna,* Warszawa – Ivano-Frankivs'k 2016. Співавторка підручників для вивчення української мови як іноземної: *Z ukraińskim na Ty*, cz. 1-2, Warszawa 2013, 2014; *Ukraina-Polska. Dialog kultur*, Warszawa 2014; *Українською без табу*, Warszawa 2017; *Українською про культуру*, Warszawa 2018, *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність,* Warszawa 2018.

Катажина Якубовська-Кравчик – культурознавець, літературознавець, доктор, ад'юнкт кафедри україністики Варшавського університету. Авторка праць, присвячених українській ідентичності, сучасній літературі та мистецтву, м. ін. *Kształtowanie się tożsamości narodowej a obraz Polaka i Ukraińca w polskiej i ukraińskiej literaturze I połowy XIX wieku*, Warszawa-Ivanofrankivs'k 2015; науковий редактор видання *Kobieta we współczesnej kulturze ukraińskiej*, Warszawa – Ivano-Frankivs'k 2013; співавторка підручників *Українською про культуру*, Warszawa 2018; *Культура і традиції українців: з минулого в сучасність,* Warszawa 2018.

ПЕРЕДМОВА

Пропонований підручник – це друга частина книги, яку ми написали для тих, хто цікавиться Україною. У ній, як і попередньо, використано світлини й ілюстрації країнознавчого характеру, автентичні тексти і вправи до них із основних видів письмової й усної мовленнєвої діяльності, якими повинен оволодіти той, хто вивчає чи вдосконалює українську мову як іноземну.

Тематика другої частини підручника охоплює, зокрема, особливості традиційних святкувань українців, сучасне і традиційне декоративне мистецтво, дизайн, архітектурні зразки, які представляємо з нової перспективи, а саме – з наголошенням на їхніх витоках у традиційному українському мистецтві упродовж довготривалої історії, з якої ще й донині черпають натхнення молоді українські мисткині і митці.

У цій частині ми знову присвятили увагу тематиці кіно, проте сучасного, в якому знайшла своє відображення війна на Сході України. Це свідома стратегія, адже тема українського кіно представлена для вивчення українського мистецтва як одного з важливих факторів національної ідентичності нечисельними матеріалами, особливо за кордоном.

Прагнемо щиро подякувати всім Авторам, чиї тексти чи фрагменти праць ми змогли використати у цьому підручнику, тим, хто допоміг нам у підготовці видання, зокрема, нашим рецензентам – Зінаїді Косицькій й Олесі Лазаренко, а також Марії Янковій, Ірині Зубавіній, Ларисі Брюховецькій. Щиро дякуємо усім, хто відгукнувся на першу частину книжки – вибрані коментарі з дозволу авторів ми розмістили у цьому томі. Ми вдячні тим, хто люб'язно погодився надати ілюстраційні матеріали, що якісно збагатили цю книгу – Христині Яциняк, Остапові Лозинському, Катерині Сліпченко, Матеушові Сорі, Томашові Сікорському, Томашові Коськові.

Особливу подяку складаємо польській художниці Анні Макаць – дизайнерці обкладинок першої і другої частини підручника. Елементи унікальної вишивки, які Авторка використала у своїй роботі, надали нашому підручникові оригінальності і неповторного колориту, якими багата культурна спадщина українців.

Вибрані відгуки на першу частину підручника

Уклінно дякуємо за посилання на надзвичайно цікаву й цінну книгу про українську культуру. Нашим студентам і викладачам вона стане у великій пригоді.

Професор Алла Архангельська, Університет Палацького,
Оломоуць, Чеська Республіка

***

Ваш посібник зроблений на високому фаховому рівні та з великою любов'ю до української мови і культури. Будемо його використовувати в нашій роботі, повідомлю про книгу колегам із різних взо України.

Професор Ніна Данилюк,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

***

Цей підручник добре написаний і цікавий для вивчення української мови й культури. Наскільки я можу судити, розділи і тексти до них висвітлюють важливі сфери української культури.

Незважаючи на те, що цей підручник не про політику, автори приділили увагу таким темам як, наприклад, Розстріляне відродження, протестний рух В'ячеслава Чорновола, трагічні долі Василя Стуса й Івана Дзюби та ін., тому що це також частина української культури, про яку раніше було заборонено писати і говорити.

Щодо завдань, мені дуже подобається об'єднання запитань про зміст текстів із вправами з граматики. Крім того, у підручнику багато вправ на обговорення і висловлювання власної думки, що спонукає до розвитку критичного мислення.Отже я думаю, що працювати з цим підручником студентам буде цікаво і корисно.

Бернхард Циск,
студент Університету Людвіґа-Максиміліана, м. Мюнхен

***

Чудова нова книжка. Вивчення іноземної мови не повинно бути нудним, відтак авторський колектив підручника „Українська культура на щодень", застосовуючи різні форми подачі навчального матеріалу, вміло заохочує студентів до знайомства з українською культурою та мовою як у рамках академічних завдань, так і на прикладах неповторного українського народного мистецтва та фольклору.

Професор Світлана Прищенко,
Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ

***

Захоплено переглядаю. Як гарна ідея і яке прекрасне втілення! Така книга потрібна не тільки в Німеччині, але й в Україні.

Тетяна Прокопович, кандидат мистецтвознавства,
Рівненський державний гуманітарний університет

***

Українську вивчаю усього декілька семестрів і надзвичайно вдячний авторкам цього сучасного підручника за їхню роботу! Мені дуже імпонує його зміст, який тісно пов'язаний із сьогоднішньою Україною. Підручник не лише допомагає студентам удосконалити знання з української мови, а й надає їм можливість пізнати історію України та чудову українську культуру. Працюючи з книгою, відчуваєш, ніби багато років прожив в Україні. Дуже рекомендую цей підручник. Він належить до тих видань, які не можна пропустити.

Щиро вітаю авторок із створенням такої унікальної книги!

Ван Чжіюань, докторант Інституту славістики,
Університет Людвіґа-Максиміліана, м. Мюнхен

***

Хороша робота! Цікава задумка й успішна реалізація концепції. Немає розпорошення і хаосу. Все чітко. Матеріал підібрано ретельно, систематизовано. Важливо, що тексти за змістом пізнавальні та відбивають культурно-історичну атмосферу України.

Алла Демченко, к.ф.н.,
Херсонський інститут ПрАТ „Міжрегіональна Академія управління персоналом"

***

РАДІСТЬ ЖИТТЯ… Саме так називається перший розділ нового підручника, який побачив світ завдяки спільній роботі викладачів Мюнхенського та Варшавського університетів. Авторкам вдалося дібрати надзвичайно цікавий і пізнавальний навчальний матеріал, розробити методично вивірені завдання, оздобити підручник оригінальними ілюстраціями. Без сумніву, навчання української мови за такою книжкою буде радісним і натхненним.

Як мені видається, цей посібник обов'язково стане цеглинкою у здійсненні політики культурної дипломатії України, адже сьогодні як ніколи важливо, щоб світ дізнався про РАДІСТЬ ЖИТТЯ, якою просякнута багата культурна спадщина українців.

Тож радіймо життю і вивчаймо українську мову!

Ірина Брага, к.ф.н.,
ст. науковий співробітник Інституту української мови НАН України

Щиро дякуємо усім, хто відгукнувся на видання першого тому підручника!
Авторки

З М І С Т

У пошуках щастя ……10
Прикладне мистецтво……22
Сучасний український дизайн……44
Нове в українському кінематографі ……62
Великодні традиції……81
Архітектурні пам’ятки……104

У пошуках щастя

1. **Що таке *щастя*? Розкажіть, що може зробити людину щасливою. Проведіть дискусію у групі. Думки запишіть.**

Автор світлин – Світлана Романюк

2. Прочитайте вірш Ліни Костенко. Що таке *щастя* в уявленні поетеси?

Ліна Костенко

Про вдячність

Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому.
За тих лісів просвітлений Едем
і за волошку в житі золотому.
За твій світанок, і за твій зеніт,
і за мої обпечені зеніти.
За те, що завтра хоче зеленіть,
за те, що вчора встигло одзвеніти.
За небо в небі, за дитячий сміх.
За те, що можу, і за те, що мушу.
Вечірнє сонце, дякую за всіх,
котрі нічим не осквернили душу.
За те, що завтра жде своїх натхнень.
Що десь у світі кров ще не пролито.
Вечірнє сонце, дякую за день,
за цю потребу слова, як молитви.

https://maximum.fm/10-nashih-ulyublenih-virshiv-genialnoyi-lini-kostenko_n117633

3. Поясніть, як Ви розумієте приказки та прислів'я про щастя. Думки запишіть.

З ким щастя, з тим і люди.
……
……
……

На щастя всіляке май серце однаке.
……
……
……

Не туди дорога до щастя, куди люди справляють, а куди доленька поведе.
……
……
……

Більше щастя, як розуму.
……
……
……

4. **Прочитайте німецькі приказки і прислів'я про щастя. Знайдіть до них відповідники в українській мові. Поясніть, як Ви розумієте ті, які не мають українських еквівалентів.**

Jeder ist seines Glückes Schmied.

Wo Herz, da auch Glück.

Des einen Glück ist des anderen Leid.

Unter einem glücklichen Stern geboren sein.

Glück im Unglück haben.

Glück und Glas, wie leicht bricht das.

Das Glück muss man erobern.

Erwarte das Glück schlafend.

Виберіть приказку чи прислів'я, яка найбільше відповідає Вашому уявленню про щастя, і використайте їх у розмові.

5. **Прочитайте тексти про стародавні українські обереги. Замість пропусків на початку кожного з них впишіть за змістом назву оберега:** *ВІНОК ІЗ ТРАВ, ПІЧ, „МІШЕЧОК ДОСТАТКУ", СТІЛ, ДЗВІНОЧОК, ПУЧКИ ТРАВ, ЛЯЛЬКИ-МОТАНКИ, „ГОСТРІ" ОВОЧІ, ВІНИК З АПЛІКАЦІЄЮ-СИМВОЛАМИ, ПІДКОВА*

Лемківська хижа
Автор світлини – Томаш Сікорські

12 найнадійніших оберегів для дому

Наш будинок – це не просто стіни, підлога, стеля і диван зі столом. Це наша маленька фортеця, в якій ми захищені. З давніх-давен цей захист від зла брали на себе обереги.

…… З давніх-давен він був слов'янським оберегом: його пересували тільки на весілля і в день похорону, як ритуал – навколо столу носили в обхід немовля, цілували перед далекою дорогою і після повернення додому.

…… Писана, білена – вона вважалася головним оберегом сім'ї всередині будинку. Саме біля домашньої печі робили пропозицію нареченій, біля пічного стовпа укладали договори, під піччю жив покровитель житла домовик.

Світлина - https://unsplash.com/photos/wj961KyCaNk

…… Хто не знає квіточки, яка ніколи не в'яне, – безсмертника? Напевно, саме тому він здавна вважається оберегом, який символізує довголіття. Не випадково в народі існує повір'я, що часник, перець, вироби з солоного тіста відганяють від будинку біду і нещастя. Біла лляна строчка є символом єдності в родині. Колоски жита і вівса – обереги краси. Мак охороняє нас від різних наклепів, горох, гречка і квасоля символізують хороший урожай, тобто добробут, горіх – міцне здоров'я.

…… Мішечок, наповнений насінням кукурудзи, квасолею, горохом і насінням, червоним перцем (це давній символ пристрасті), підвішували біля входу або клали на чільне місце – на щастя і багатство.

…… Цей талісман біля входу в будинок символізував жіноче начало – небесне склепіння. Цей оберіг був здатний своїм звуком не тільки відвести, але і знищити зло.

Світлина – https://unsplash.com/photos/xPPbXGbWnjA

…… Прикрашений сухоцвітом, насінням, зернами, стрічками, вишивкою, віник-оберіг приносив щастя і здоров'я в будинок. Віник вважався символом будинку, тому при переїзді в новий будинок брали з собою старий віник – щоб домовик переїхав зі своїми господарями.

…… Зроблені вручну у супроводі молитви вони захищали будинок і особливо дітей від чорної магії, пристріту і заздрості. У цих ляльок немає обличчя, замість нього – хрест. Виготовляли весільні ляльки-мотанки для дівчат-наречених, мотанки для немовлят і ляльки-обереги для всієї родини.

…… Безсмертник, колосся жита або пшениці, засушені влітку, зберігають в собі силу сонця і оберігають будинок. Їх можна зберігати в букеті, а можна окремо. Якщо розташувати віночок „чубчиком" догори, будинок буде захищений від нечистої сили і відьом. Вінок „чубчиком" вниз – щоб був достаток.

…… Знайдену або придбану як сувенір підкову слід повісити над дверима. За повір'ям, нечиста сила бродить по колу, і, діставшись до одного кінця підкови, розвертається ні з чим і йде назад. До речі, якщо господарі будинку вішають підкову ріжками вгору – значить, отримають допомогу від неба, вищих сил, ріжками вниз – захищають будинок від сварок і хвороб.

…… Наші бабусі розвішували на кухні гірлянди з червоного перцю і часнику. Вони вбирають негатив. А корінь лепехи зберігали в шафі або в скрині як захисника від злиднів і голоду.

За: Д. Пацьорка, 12 найнадійніших оберегів для дому, https://osoblyva.com/12-najnadijnishyh-oberegiv-dlya-domu-foto/, https://kolobok.ua/semya/traditions

6. **Утворіть від іменника *оберіг* лексичний ряд:**
   оберігати, берегиня, ……. , ……. , …….
   Поясніть значення нових для Вас слів. Працюйте у парах.

7. **Значення котрого з оберегів Вас найбільше зацікавило? Поясніть, чому. Думки запишіть у формі ключових слів.**

……
……
……
……
……

8. Опишіть символіку печі та стола.

……
……
……
……
……

Автор світлини – Томаш Сікорські

9. Опишіть *Мішечок достатку*.

……
……
……
……
……
……
……
……
……

10. Пригадайте правила написання прислівників через дефіс. Знайдіть відповідне правило до наведених прикладів.

(….) з давніх-давен, з діда-прадіда, без кінця-краю, на-гора, по-латині, десь-колись;

(….) по-новому, по-домашньому, по-літньому, по-книжному, по-моєму, по-нашому;

(….) зроду-віку, видимо-невидимо, тишком-нишком, часто-густо, любо-дорого;

(….) по-перше, по-друге, по-третє;

(….) ледве-ледве, давним-давно, навіки-віків, віч-на-віч, всього-на-всього.

ПРАВИЛА:

1. прислівники, в яких повторюються слова або корені; 2. запам'ятайте правопис прислівників; 3. прислівники, утворені від синонімічних або антонімічних слів; 4. прислівники, утворені від порядкових числівників за допомогою префікса по-; 5. прислівники, утворені від прикметників, займенників і прийменника *по*.

11. Прочитайте текст. Розкажіть, про які прикмети Ви дізналися. Порівняйте їх із прикметами у Вашій рідній країні.

Павук у домі – будуть гроші

Слов'яни-язичники вважали, що павуки „заснували світ". Сліди таких уявлень уціліли в українській колядці, що походить іще з дохристиянських часів: *Ой як то було з початку світа, Ой як не було святої землі, Ой но на морі павутиноньки, Ой там братоньки раду радять: – Якби нам, брате, в глибокі води, Тогди ми, брате, світ обснуємо, Світ обснуємо і наситимо, Світ наситимо і наповнимо.*

Шанобливе ставлення до павука в українських селах збереглося досі. – Хто вб'є павука, той накличе на себе лихо, – каже Ганна Марчук. – Його можна тільки відігнати або винести за поріг. Мене так учила бабуся. А ще казала, що павуки – господарі дому, приносять мир і щастя. Якщо павук у домі – будуть гроші.

Після прийняття християнства з'явилися нові пояснення, чому треба шанувати павуків. Одна з легенд, приміром, розповідає, що павук приховав вхід до печери, де сховалася під час втечі до Єгипту Діва Марія з малим Ісусом. Воїни царя Ірода подумали, оскільки при вході є павутиння, то до печери ніхто давно не заходив, тому пішли геть.

За: Т. Щербатюк, Солом'яний „павук" має висіти до Водохреща, https://gazeta.ua/articles/holydays-newspaper/_solomyanij-pavuk-mayevisiti-do-vodohrescha/367637

12. Прочитайте і перекладіть приказки та прислів'я про павуків. Поясніть, які прикмети пов'язані з ними у німецькій культурі.

Spinne am Mittag bringt Glück am Drittag.

Spinne am Abend, erquickend und labend.

Spinne am Morgen bringt Kummer und Sorgen.

13. Пригадайте, до яких інших створінь (комах, тварин, птахів) ставилися шанобливо в традиційній культурі. Працюйте у парах. Думки запишіть.

……
……
……
……
……
……

14. Поясніть і запишіть, що означають словосполучення:

слов'яни-язичники……

дохристиянські часи ……

шанобливе ставлення……

з'явилися нові пояснення……

15. Прочитайте текст. Складіть до нього план і перекажіть за ним зміст тексту.

Сакралізація простору

Виникнення й поширення хатньої ікони було природнім процесом, що тривав понад три століття. Спочатку найдавніші мальовані ікони на дошці й полотні становили обов'язковий атрибут облаштування церкви, а від XVI століття вони з'явилися у маєтках духовенства та козацької старшини. До попередників хатньої ікони на склі належали різьблені ікони-хрести та відбитки на папері народної гравюри XVII-XIX століть.

Утім, традиція сакралізації простору житла сягає значно глибших віків, пов'язана із первісними магічними оберегами та язичницькими символами. В усталеному інтер'єрі української хати вони тривали до XX століття як пережитки давньослов'янських вірувань і релігійного світогляду народу. Їх виготовляли з доступних природних матеріалів: соломи, висушених трав, шматочків дерева, шкарлупи яєць тощо.

На стіну прикріплювали зав'язані навхрест пучки зілля, зокрема, духмяні васильки та інші лікувальні рослини; до стелі над столом підвішували солом'яних „павуків" і дерев'яних „голубів", а ще доповнювали солом'яними хрестиками, витинанками-хрестиками, крашанками та писанками.

Система символів і хатніх оберегів дуже різноманітна. В язичницькому розумінні світобудови панівною була уява про споконвічний кругообіг: народження-життя-смерть-народження. Нескінченний ланцюг перевтілення передбачав взаємозв'язки земного і потойбічного світів, предків і нащадків.

Невипадково в сакральному куті хати на Святвечір надавали почесне місце „дідові", „дідухові" (сніп вівсяної чи житньої соломи зі збіжжям), що персоніфікує зв'язок із пращурами. Іноді дідухи виплітали у вигляді символічного дерева з трьома, п'ятьма пучками колосся.

Ідея Світового дерева надзвичайно важлива в уявленнях про одвічний перехід від життя до смерті, бо служить посередником у взаємозв'язках світів. Існує інтерпретація, що Райське дерево підтримує небесне склепіння, його коріння у підземному світі, стовбур у видимих просторах землі, а гілки сягають небес. Це – дерево безсмерття, життя і пізнання, а також місце перебування богів та душ померлих, місце, де перевтілюються душі для повернення їх на землю.

За: М. Станкевич, Феномен ікони на склі [в:] Народна ікона на склі: альбом, Авт. – упоряд. О. Романів, Львів 2008, с. 9-12.

Система символів і хатніх оберегів дуже різноманітна. В язичницькому розумінні світобудови панівною була уява про споконвічний кругообіг: народження-життя-смерть-народження. Нескінченний ланцюг перевтілення передбачав взаємозв'язки земного і потойбічного світів, предків і нащадків.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

16.Що таке *Світове дерево*? Пояснення запишіть.

.....
.....
.....

……
……

17. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому описи значення та регіональних особливостей ляльок-мотанок. Розкажіть про них один одному.

Лялька-мотанка – художній оберіг
у декоративно-прикладному мистецтві України

Оберіг як знак віри у вище заступництво, сфокусований у символічній речі, в художньому образі, у побутовому предметі або предметі релігійного призначення, був відомий практично всім народам. Здавен у кожній родині лялька-мотанка виконувала роль оберегу, була символом мудрості, берегинею роду, символом матері-прародички та зв'язку між поколіннями, одна із найдревніших іграшок і сакральних (священних) істот нашого народу, якій тисячі років. В українському декоративно-прикладному мистецтві лялька-мотанка найпоказовіше зберегла характерні місцеві ознаки. Вона відзначається багатством тематики, розмаїттям матеріального втілення, своєрідністю пластичного, орнаментального та колірного рішень. Лялька-мотанка – це важливе мистецьке явище в декоративному мистецтві, виразник етнорегіональних ознак духовно-матеріальної спадщини українського народу.

Лялька як дитяча іграшка й оберіг родини й роду, як могутній магічний талісман і символ зв'язку між поколіннями знана в багатьох традиційних культурах земної кулі – від Аляски до Австралії, від Африки до України. Ляльки різних народів відрізняються між собою ззовні і матеріалом, з якого зроблені: в Африці вона здебільшого кам'яна або дерев'яна, десь глиняна, а ще десь зроблена з тканини. Але суть і призначення ляльки – незмінні, і це споріднює більше, аніж відмінність матеріалу.

Автор світлини – Катажина Якубовська-Кравчик

Існує безліч способів формотворення та декорування ляльок. Мотанка виконується виключно шляхом намотування, не має обличчя і несе в собі тепло людських рук, любов і турботу, з якою створена. Мотанка навіть може не мати рук – тільки обгортається тканиною. Раніше найкоштовнішим убранням для ляльки ставали шматки старих вишитих сорочок, іншого одягу. Власне, тому українська мотанка позначена регіональними ознаками тієї місцевості, де її виготовлено.

Серед українських традиційних ляльок унікальним явищем є ляльки Київщини, Полтавщини і Черкащини. Саме тут збереглася ота древня сакральність в образі. До особливих іконографічних рис українських ганчір'яних ляльок належить порожнє, без акцентування будь-яких рис, обличчя. Вважається, що лялька-мотанка повинна бути безлика, а та, яка служить берегинею, – з хрестом замість обличчя.

Обов'язковим елементом „одягу" більшості ляльок є прикрашений барвистими стрічками фартушок. У деяких регіонах України ляльку робили не лише з самої тканини, а й з допомогою інших матеріалів: наприклад, голову могли вирізати з дерева або робити з макової голівки. Втім, останній випадок – це зразок обрядової магії, адже мак – це водночас і символ родючості, і могутній оберіг проти нечистої сили.

Ляльку-мотанку в жодному разі не шиють, не проколюють голками чи шпильками, її мотають. Звідси і назва – МОТАНКА. Голку можна застосовувати лише при виготовленні одягу для ляльки і ні в якому разі не пришивати нічого до самої лялі. Лише останнім часом майстри, що роблять колекційні ляльки, які вже мають не тільки сакрально-обрядове, але й художнє та естетичне значення, використовують голку для оздоблення вбрання ляльки вишивкою або гаптуванням. Всі інші найважливіші деталі ляльки-оберегу дотепер виготовляються без застосування голки.

За: І. Вербіцька, Лялька-мотанка – художній оберіг у декоративно-прикладному мистецтві України [в:] „Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство", 1/2012, с. 184-188, [19.04.2018].

18.Дайте відповіді на запитання.

1. Що таке лялька-мотанка?

……
……
……
……

2. З чого виготовляють ляльки-мотанки?

……
……
……
……

3. Чому лялька-мотанка не має рис обличчя?

……
……
……
……

4. Що символізує хрест на обличчі ляльки-мотанки?

……
……
……
……

19.Передайте зміст речень по-іншому.

1. Лялька-мотанка – це одна із найдревніших іграшок і сакральних істот нашого народу, якій тисячі років.

……
……
……
……

2. Лялька-мотанка – це важливе мистецьке явище в декоративному мистецтві, виразник етнорегіональних ознак духовно-матеріальної спадщини українського народу.

……
……
……
……

3. Ляльки різних народів відрізняються між собою зовні і матеріалом, з якого зроблені: в Африці вона здебільшого кам'яна або дерев'яна, десь глиняна, а ще десь зроблена з тканини.

.....
.....
.....
.....

4. Мотанку виконують шляхом намотування, вона не має обличчя і несе в собі тепло людських рук, любов і турботу, з якою створена.

.....
.....
.....
.....

5. Раніше найкоштовнішим убранням для ляльки ставали шматки старих вишитих сорочок, іншого одягу. Власне тому українська мотанка позначена регіональними ознаками тієї місцевості, де її виготовлено.

.....
.....
.....
.....

6. У деяких регіонах України ляльку робили не лише з самої тканини, а й з допомогою інших матеріалів: наприклад, голову могли вирізати з дерева або зробити з макової голівки.

.....
.....
.....
.....

7. Ляльку-мотанку в жодному разі не шиють, не проколюють голками чи шпильками, її мотають. Звідси і назва – МОТАНКА.

.....
.....
.....
.....

20. Прочитайте текст. Запишіть у формі ключових слів інформацію про народні прикмети й забобони.

У понеділок уранці обов'язково треба вставати з правої ноги...

У понеділок уранці обов'язково треба вставати з правої ноги, бо, якщо встанете з лівої, то є вірогідність, що в каву замість цукру насиплете собі ложку солі.

А дорогою на роботу зашпортаєтеся об сусідського чорного кота Ваську. І це лише тому, що ви встали з лівої ноги.

Взагалі кажуть, що понеділок – день важкий. І не тільки тому, що вранці важко голову підвести з подушки після веселих вихідних. З ним пов'язано чимало забобонів і прикмет. Наприклад, у понеділок не можна нікому позичати гроші, купувати продукти, робити великі покупки, виносити сміття, кричати на дитину, сваритися з сусідами й керівниками на роботі, гоститися (бо весь тиждень так пройде), кудись далеко їхати…

Лідером серед забобонів і страшних прикмет є дзеркало. У народі кажуть, що воно пов'язує два світи: живих і мертвих. Нині люди також вірять: якщо випадково розіб'єш дзеркало, то чекай смерті близької людини, або ж у хаті сім років гостюватиме нещастя. Нині дзеркало є всюди: у будинках, жіночих сумочках, салонах краси, магазинах... Кажуть, що люстро накопичує в собі енергетику людини. Тому молодим дівчатам небажано довго милуватися собою – це краде вроду. Не можна одночасно двом незаміжнім дивитися в одне дзеркало, бо вони закохаються в одного хлопця. Не варто давати своє люстерко подружці: є вірогідність, що вона відіб'є твого коханого.

Розсипана сіль – на сварку, розсипаний цукор – на кохання! Найчастіше випадково ми розсипаємо сіль, а тоді завжди знайдемо з ким посваритися. А розсипаний чорний перець чи сірники призведуть до сварки невістки зі свекрухою.

За: М. Шутко, У понеділок уранці обов'язково треба вставати з правої ноги, http://chas-z.com.ua/news/51830

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

21. Пригадайте, які інші народні прикмети побутують у народі до сьогодні. Чи Ви ставитеся до них серйозно? Чи варто взагалі звертати на них увагу? Проведіть дискусію у групі, наводячи аргументи „за" і „проти".

22. Прочитайте і перекладіть німецькою тексти про народні прикмети.

Schwarze Katze… und die auch noch von links?

Eine schwarze Katze? Das heißt nichts Gutes… Und wenn sie dann auch noch von links kommt, ist das Unheil vollkommen. Im Mittelalter stand die Katze für das Böse, wurde mit Magie und Hexen assoziiert. Schwarz galt als dämonische Farbe und auch links

stand für die schlechte Seite. Eine schwarze Katze ist also umso mehr Unglücksbote, wenn sie den Weg von links nach rechts kreuzt. Übrigens: Links bringt auch anderweitig Pech – und zwar dem, der am Morgen mit dem linken Fuß zuerst aufsteht.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Світлина – Hannah Troupe on Unsplash

Mit Salz ist nicht zu spaßen

Um das Salz ranken viele abergläubische Ideen – es hat unter anderem auch die Kraft, Glück zu bringen. So ist ein Brauch, es gemeinsam mit Brot zu schenken, wenn jemand ein Haus bezieht. Doch auch das Unheil wohnt dem Kristall inne: Wer Salz verschüttet, dem drohen sieben Jahre Unglück. Salz galt schon immer als unentbehrlich, war in der Vorzeit besonders kostbar und galt sogar als heilig. Da kann Verschütten ja nichts anderes als Pech bringen!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3a: https://blog.employland.de/glueck-deutscher-aberglaube/

23. Порівняйте, чим схожі та чим відрізняються народні прикмети в українській і німецькій культурі. У які прикмети і забобони ще й сьогодні вірять у Вас удома?

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

Прикладне мистецтво

1. **Роздивіться світлину. Які види декоративно-прикладного мистецтва на ній зображені?**

Автор світлини: - Олена Новікова

Укладіть власну дефініцію терміну *прикладне мистецтво*. Запишіть її.

……

……

……

……
……
……

3. Прочитайте текст. Охарактеризуйте види мистецтва, про які Ви дізналися.

Декоративно-прикладне мистецтво

У народній культурі важливу роль відіграє декоративне мистецтво – широка галузь мистецтва, яка художньо-естетично формує матеріальне середовище, створене людиною. До нього належать такі види: декоративно-прикладне, монументально-декоративне, оформлювальне, театрально-декораційне тощо.

Між названими видами декоративного мистецтва існують тісні взаємозв'язки та взаємовпливи. Найчастіше для визначення суті декоративно-прикладного мистецтва вживається назва – народне мистецтво. Бо декоративно-прикладне мистецтво – це мистецтво широких мас. Воно виникло в процесі трудової діяльності народу і нерозривно пов'язане з його життям і побутом.

Декоративно-прикладне мистецтво містить численні види художньої практики. Це плетіння і тканння, розпис і вишивка, різьблення і виточування тощо. Одні види – кераміка, обробка кістки і каменю, плетіння – виникли на зорі людської цивілізації, інші – молоді: мереживо, гобелен, вироби з бісеру, витинанки з паперу.

Ткацтво – один із найдавніших і найважливіших елементів національної культури України. Художнє ткацтво – це ручне або машинне виготовлення тканин на ткацькому верстаті. Ткацьке виробництво об'єднує підготовку сировини, прядіння ниток, виготовлення з них тканин і заключну обробку: вибілювання, фарбування, ворсування, вибивання тощо.

Килимарство відоме з прадавніх часів і має свою історію. Воно було поширене в країнах Сходу, у Стародавньому Римі, у Київській Русі.

Килим із Буковини, світлина з колекції галереї „Чумак”

Килими – це унікальні твори, в яких виявлені висока культура технічного виконання, орнаментальне, композиційне, колористичне багатство. Килим ткали з овечої вовни. Килимарство – це виготовлення килимів, а також килимових виробів (гобеленів, доріжок, килимових покриттів) ручним або машинним способом. Важливе значення мають добір і якість сировини (волокон), відповідна підготовка пряжі, прядіння ниток, їх фарбування, техніка ткання, принципи орнаментально-композиційного розв'язання і кінцева обробка виробів: зарублення, в'язання тороків, вирівнювання, вичісування.

Килим із Гуцульщини, світлина з колекції галереї „Чумак”

Вишивка – найпоширеніший вид народного декоративно-прикладного мистецтва, орнаментальне або сюжетне зображення на тканинах, шкірі, виконане різними ручними або машинними швами. Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлене різнотиповістю матеріалів, технік виконання орнаментів, композицій, колориту, які мають численні локальні особливості. Художнє обдарування українського народу, вершини його мистецького хисту в повну силу виявлені у вишитих творах. Немає меж розмаїттю їхніх художньо-виражальних засобів.

В'язання – популярний вид українського домашнього заняття, який полягає в виготовленні суцільного полотна або окремих виробів переплітанням нитки у вигляді петель.

Мереживо – один із популярних видів народного декоративного мистецтва; ажурні. Сітчасті, декоративні вироби з лляних, шовкових, бавовняних, металевих та

інших ниток. Мереживо виготовляється для оздоблення одягу, прикрашення тканин інтер'єрного призначення.

Вибійка – (вибиванка, набіка, друкованиця, мальованка, димка, синильниця) – це тканини з візерунками, нанесеними за допомогою різьблених дощок (форм, печаток, стемпів); декорування тканин, коли орнамент утворюється не в процесі ткання, а наноситься на готову тканину, друкується. Дослідники вибійники часто називають її народною графікою. Відмінність назв обґрунтовується різними техніками вибивання узорів, періодами виготовлення та побутування в окремих регіонах України.

Художня обробка шкіри – цей вид декоративно-прикладного мистецтва зі специфічними прийомами формоутворення й оздобленням утворює чимало естетично-досконалих побутових речей: взуття, одягу й ін. Основним матеріалом є натуральна шкіра, а з ХХ ст. – штучна.

За: Використання декоративно-прикладного мистецтва в народному одязі, https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11996/

4. **Які з давніх і сучасних видів декоративно-прикладного мистецтва приваблюють Вас найбільше і чому?**

5. **Закінчіть думку у реченнях.**

Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлене ...

……
……
……

Між названими видами декоративного мистецтва існують ...

……
……
……
……

Декоративно-прикладне мистецтво виникло ... і нерозривно пов'язане ...

……
……
……
……

Кераміка, обробка кістки і каменю, плетіння виникли ... , а мереживо, гобелен, вироби з бісеру, витинанки з паперу ...

……
……

.....
.....

6. **Запишіть німецькі еквіваленти видів прикладного декоративного мистецтва.**

Ткацтво – ..... , килимарство – ..... , вишивка – ..... , в'язання – ..... , мереживо – ..... , вибійка – ..... , художня обробка шкіри – ..... .

7. **Напишіть коротку довідку про декоративно-прикладне мистецтво України.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Прочитайте текст. Поясніть, що означають виділені фрази.

Косівська мальована кераміка

Кераміка Гуцульщини давно **привертає увагу поціновувачів народного мистецтва**. Відомими центрами гончарства на Прикарпатті були: Косів, Пістинь, Коломия, Кути, Галич, Снятин. Найбільшим центром керамічного виробництва на Гуцульщині є місто Косів. Завдяки своїй образній мові, трактуванню форм виробів, декоруванню, **притаманному лише даному регіону**, косівська кераміка відбиває душу Гуцульщини та її етносу.

Відомими центрами гончарства на Прикарпатті були: Косів, Пістинь, Коломия, Кути, Галич, Снятин. [...] Найбільшим центром керамічного виробництва на Гуцульщині [...] є місто Косів.

Становлення ужиткової гуцульської кераміки відбувалося ще з XV ст. і продовжує свій розвиток дотепер. У багатьох селах Прикарпаття гончарство було основним ремеслом, що дозволило місцевим майстрам швидко розвинутися й набути свого особливого, унікального стилю.

Світлина з колекції галереї „Чумак”

У своєму зародку гончарне ремесло Гуцульщини не вирізнялося з-поміж інших ані формами, ані особливим декором. Асортимент виробів виготовлявся, насамперед, для вжитку, а саме: миски, макітри, горшки, дзбанки, горнята, зрідка виробляли іграшки. У середині XIX ст. у Косові виробилася власна система фляндрованих та ріжкованих малюнків, витриманих у червоно-біло-зеленій гамі, якими прикрашали миски, тарілки, свічники, частково кахлі.

Важливою і визначальною творчою галуззю косівських гончарів стало виробництво мальованих кахлів, яке **особливо розквітло в 1840–1870-х роках**. Завдяки майстрам О. Бахматюку, родині Баранюків – Петру, Михайлові, Йосипу, а також Гнатові Кощуку, Михайлу Білецькому та ін., у середині XIX ст. виникла й розвинулася школа косівської кераміки.

Світлина з колекції галереї „Чумак”

У кінці XIX – на початку XX ст. керамічне виробництво **внаслідок економічних і соціально-політичних умов** зазнало помітного спаду (особливо в роки Другої світової війни), а в деяких центрах перестало існувати. Війна зруйнувала гончарне виробництво, його розвиток у повоєнний час був складним. У середині XX ст., завдяки турботі про розвиток народних художніх промислів, було **вжито заходів для його відродження**.

За: http://lib.knukim.edu.ua/proekti–biblioteki/proekt–skarbi–nacii/kosivska–malovana–keramika/

9. Складіть план тексту і перекажіть за ним зміст прочитаного.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Музей писанки у Коломиї
Автор світлини – Микола Романюк

10. Прочитайте і перекладіть текст українською. Підберіть до нього назву.

Sophie Mische sitzt in ihrer Werkstatt vor einer Drehscheibe. Auf dem Tisch neben ihr liegen circa 50 gleichgroße Tonstücke. Sie nimmt eins zur Hand, legt es auf die Töpferscheibe und tritt mit dem Fuß das Pedal. Während sich die Scheibe gleichmäßig dreht, formt sie mit handwerklichem Geschick den Tonklumpen zu einem bauchigen Gefäß. S' Alpgfihl heißt die Werkstatt der Künstlerin. Dort fertigt sie Geschirr wie Tassen, Müslischalen und Teekannen und sogar Lampen aus Keramik – alles im Allgäuer Chic. Bei ihren Allgäuer Keramikstücken verbindet Sophie Mische Tradition und modernes Design. Sie dreht ihre Arbeiten an einer Drehscheibe, wie es sie seit hunderten von Jahren gibt. Die Glasuren dagegen haben knallige Farben. Die handgefertigten, individuellen Bemalungen, wie Kühe, Edelweiß oder Berge, sind typische Motive des Allgäus.

За: https://www.bayern.by/kreativ/allgaeuer–keramik–sophie–mische/

11. Порівняйте мотиви і зображення на виробах німецьких та українських гончарів і майстрів гончарного мистецтва у Вашій рідній країні. Чим, на Вашу думку, зумовлений їхній вибір?

12. Прізвище майстрині Софі Міше у вправі 10 іншомовного походження. Поясніть правила відмінювання таких прізвищ:

I. а) Кюрі, Віньї, Мане, Готьє, Дідро;
б) Дюма, Золя, Бенуа, Делакруа;
в) Кавалерідзе, Гонгадзе, Гурамішвілі;
г) Живаго, Сухово, Танакі, Толстих.

II. а) Бранко, Тіто;
б) Обама, Лорка;
в) Телія, Гамсахурдія;
г) Шиллер, Ремарк, Ньютон.

13. Прочитайте речення і розмістіть їх у змістовній послідовності.

(...) Два головні джерела – вирізання й малювання – у своєму подальшому розвиткові доповнювали й урізноманітнювали одне одного.

(...) У різних регіонах формувалися різні системи розміщення витинанок, однак можна простежити загальні принципи для всієї України.

(...) Витинанка виникла з нового матеріалу – паперу, – відродивши давню традицію українців вирізувати узори зі шкіри та інших матеріалів.

(...) Витинанка як один з молодих видів народного мистецтва активно побутує й донині. Своїм багатоколірним звучанням вона наповнює сучасні оселі українців.

(...) Наприкінці XIX століття витинанка набула масового поширення. Найчастіше її майстрами були дівчата, жінки й діти.

За: З. Косицька, Витинанка в ансамблі декору української хати, https://storinka–m.kiev.ua/article.php?id=1531

14. Чи поширений цей вид декоративно-прикладного мистецтва у Вашій рідній країні? Які інші види декоративного мистецтва Вам відомі?

15. Прочитайте текст. Подумайте, про що можна запитати художницю. Запишіть запитання.

Декоративно-прикладне мистецтво. Точка зору херсонського митця

Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво має багато дискусійних проблем як теоретичного, так і практичного характеру. Немає єдиного розуміння багатьох мистецтвознавчих понять, а також шляхів подальшого розвитку українського декоративно-ужиткового мистецтва, яке повинно знайти своє місце у національному і світовому контексті.

1. *Як Ви розумієте поняття традиції, зокрема „традиції народного мистецтва"? Яким чином виражається національне у декоративно-ужитковому мистецтві?*

Традиції – це соціальний досвід етносу, що передається з покоління в покоління упродовж тривалого історичного часу: мова, ідеї, ідеали, моральні норми, звичаї, вірування, мистецтво, фольклор. Це прояв ментальності етносу в різних сферах у певних конкретних умовах: клімат, ландшафт, рослинний та тваринний світ. Це найоптимальніший варіант пристосування етносу до середовища. Якщо традиції зруйнувати, то це буде дорого коштувати народові.

Народне мистецтво – це колективна творчість, яка відображає світогляд й ідеали народу, за допомогою якої народ формує своє життєве середовище. У свою чергу, мистецтво впливає на формування духовного світу особистості. Занепад культури, мистецтва – занепад особистості.

2. *Який зміст Ви вкладаєте в поняття авторського, ужиткового і утилітарного мистецтва?*

Взагалі новаторського мистецтва не буває. Традиційний народний узор, який переходить з одного виробу на інший, в основних своїх рисах є колективною творчістю народу. Авторським твором є оригінальний, неповторний твір художника на основі традиційного мистецтва. До утилітарного мистецтва я б віднесла формотворення побутових речей, т. зв. дизайн.

3. *Які матеріальні й нематеріальні фактори впливають на розвиток і популяризацію декоративно-ужиткового мистецтва? Яка роль у цьому державних підприємств?*

Ужиткове мистецтво не існує самостійно, воно є декором ужиткових речей і пов'язане з їх виробництвом й утилітарним призначенням. Виробництву

ужиткового мистецтва найкраще відповідає організація артілей, народних промислів, як було в Радянському Союзі. Потреба суспільства, споживача у таких виробах є, але наше традиційне тепер замінене іноземним кітчем і всіляким непотребом.

Без самобутньої культури не буде самостійної держави. Національна культура – це обличчя держави. Держава повинна дбати про національну культуру

За: М. Шнайдер-Сенюк, „Образотворче мистецтво", № 1, 2006,
https://artkavun.kherson.ua/ua–dekorativno_prikladnoe_iskusstvo_tavrii.htm

Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво має досить багато дискусійних проблем як теоретичного, так і практичного характеру. Нема єдиного розуміння багатьох мистецтвознавчих понять, а також шляхів подальшого розвитку українського декоративно-ужиткового мистецтва, яке повинно знайти своє гідне місце у національному і світовому контексті.

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

16. Передайте своїми словами, як художниця розуміє значення традиції. Чи Ви погоджуєтеся з таким визначенням?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

17. Підберіть синоніми до наведених слів. Утворіть із ними словосполучення за зразком:

Тривалий – довгий (розмова), довгостроковий (прогнози), довготривалий (спека), безкінечний (сидіння), нескінченний (обіцянка), затяжний (дощ, негода) та ін.

Дискусійний – ……

Ландшафт – ……

Автохтон – ……

Зруйнувати – ……

Самобутній – ……

18. Випишіть із тексту терміни, пов'язані з художньою обробкою металу.

Художня обробка металу на Гуцульщині

Народні майстри цього виду мистецтва створили різні вироби з металу, зокрема предмети хатнього вжитку, прикраси для одягу, деталі кінської збруї та зброю. Свої вироби вони виготовляли в домашніх умовах, використовуючи мідь, латунь („мосяж"), бронзу, алюміній, срібло.

Традиційними техніками були лиття-„сипання", холодне та гаряче кування. Для декорування виробів застосовували техніки гравірування, карбування, плетіння. Орнамент гуцульських виробів геометричний, у якому знайшли свої відображення стилізовані рослинні та анімалістичні мотиви („оленячі ріжки", „заячі вушка", „воронячі лапки", „рачки").

Визначальними у творенні орнаментальних композицій були і залишаються солярні знаки „ружі" та „сонечка", які гуцули наділяли магічними властивостями. Основними центрами художньої обробки металу на Гуцульщині були села Косівського та Верховинського районів Івано-Франківської області, Вижницького та Путильського районів Чернівецької області.

За: Л. Пискор, http://hutsul.museum/museum/overview/metal–and–leather/

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

19. Дайте визначення поняття *термін*. Наведіть приклади термінів із теми „Декоративне мистецтво”.

20. Прочитайте текст. Чому вироби яворівських майстрів такі популярні?

Яворівські забавки

Яворівські майстри не люблять, коли їхні витвори називають іграшками. Як стверджує народна майстриня Наталія Дюг, це не іграшки, а забавки, оскільки покликані забавляти, бавити, заспокоювати. Цьому служить і матеріал, з якого їх роблять – осика, яка має властивість відганяти все лихе, і розпис-вербівка: мазки фарби нагадують вербові листочки, і кольори, що вселяють радість.

Споконвіку у яворівській забавці домінували три барви, які передають кольори довкілля – розкішного біосферного заповідника Розточчя, де й народився цей промисел: червоний – колір квітів і ягід, зелений – дерев і трав, і білий, як молочні озера на світанні. У 30-х роках ХХ століття до них додали ще яскравожовтий – колір сонця. Його використовують як фон, що підсилює інші кольори.

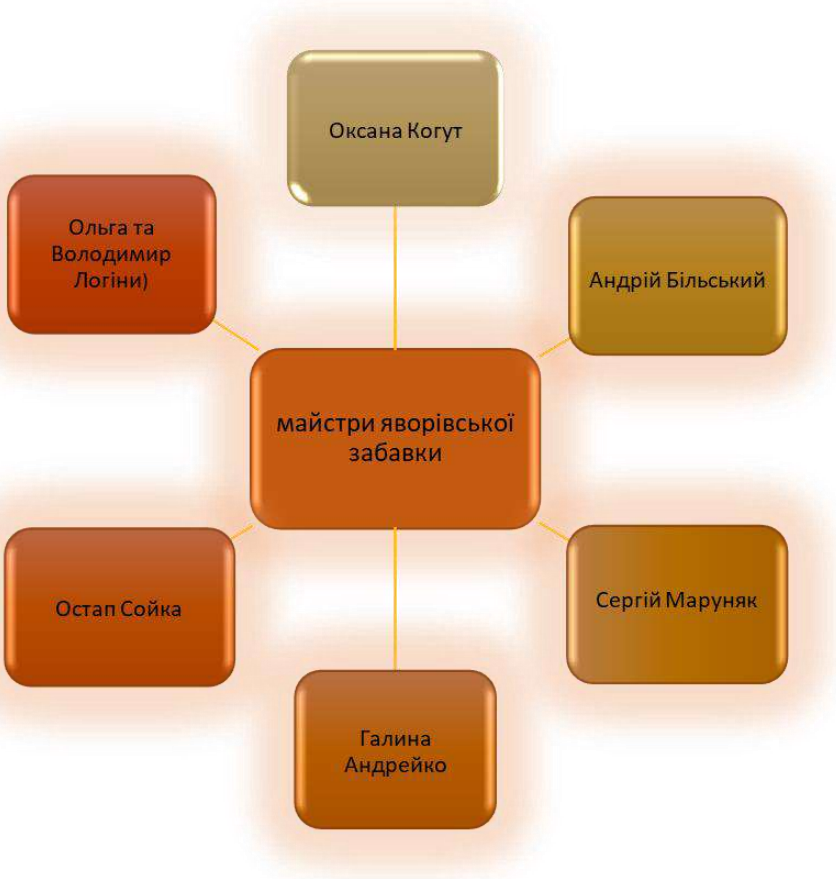

За словами директора Новояворівського краєзнавчого музею Лесі Більської, раніше використовували фарби лише природного походження. Червоний, наприклад, здобували з комахи червеця, яка в ті часи була предметом експорту. З появою дешевших синтетичних фарб майстри почали віддавати перевагу їм. Проте використовують лише безпечні акрилові фарби, тому яворівська забавка зберігає свою екологічність. Ще одна її особливість – відсутність лаку. А блиск і оксамитову фактуру досягають завдяки ретельному шліфуванню кожної деталі. Тому батьки можуть не хвилюватися, що дитина пораниться чи спробує забавку на смак.

Мистецтво створення забавки передається на Яворівщині з покоління в покоління. Згадки про перші вироби датуються XVII століттям. З того часу виросли, постарілися і спочили декілька поколінь тих, для кого вирізали й розмальовували забавки стародавні майстри. Проте оті давні вироби ще подекуди збереглися у музейних експозиціях і приватних колекціях. Найбільша збірка яворівських іграшок представлена в Музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України у Львові.

А нині справу перейняли інші умільці. До них належать, зокрема, Оксана Когут і Остап Сойка, Ольга та Володимир Логіни, Галина Андрейко, Сергій Маруняк, Андрій Більський. До речі, цей майстер столярної справи до пенсії працював керуючим банком. А вийшовши на заслужений відпочинок, освоїв нову професію і тепер уже сам навчає учасників гуртка „Мастак” при навчальному центрі у селі Старичі. Тут усі охочі – дорослі і діти можуть пізнати мистецтво виготовлення дерев’яних забавок.

З ініціативи культурних, громадських діячів, меценатів та Повітової і Крайової рад цей промисел було підтримано і технічно вдосконалено. Було створено „Державну школу деревного промислу", у чому була велика заслуга уродженця тих місць – батька митрополита Андрея Шептицького графа Івана Шептицького, який на той час очолював Повітову раду. Школа мала основне завдання – розвивати забавкарство на базі деревного промислу. Звідси й назва – „Забавкарська школа".

За: https://www.ukrinform.ua/rubric–regions/2370165–avorivska–zabavka–kazka–dla–ditej–vtiha–dla–doroslih.html

21. Проведіть інтерв'ю з директоркою країнознавчого музею. Запитайте про яворівські забавки і майстрів, які їх виготовляють.

22. Петриківський розпис внесено до списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО. Що Вам відомо про цей вид українського прикладного декоративного мистецтва? Підготуйте коротку розповідь про нього.

.....
.....
.....
.....

Автор світлини - Олена Новікова

Сучасний український дизайн

1. **Прочитайте текст. Запишіть у формі ключових слів інформацію про українську моду на Галичині. Розкажіть про особливості та тенденції її розвитку.**

Українська мода ХХ століття – складне урбаністичне явище, що характеризується тяжінням західних і східних територій до метрополій, що ділили країну в цьому періоді. І хоча Львів, Харків, Київ ніколи не були центрами моди, вони завжди були її жвавими осередками. До прикладу, в міжвоєнний час та 1990–ті роки у Львові уважно відстежували західноєвропейські тенденції, синхронно відтворювали і популяризували їх.

Минуле століття було дуже складним, проте всупереч обставинам люди старались повноцінно жити, планувати й облаштовувати свій побут, докладаючи чимало зусиль, щоб виглядати якнайкраще.

Початок ХХ століття для території усієї України – це період модерну, використання терміну „сецесія" властиве лише для західних міст. Стиль, що характеризувався тяжінням до природних форм і рослинних орнаментів, охопив майже усі види діяльності людини, в тому числі мистецтво і моделювання одягу. Цікаво, що сецесійною модою займались не лише мережі ательє чи будинки мод, а чимало художників – графіків, архітекторів, театральних митців. У Галичині моду пропагували Соломія Крушельницька, сестри Ольга й Олена Кульчицькі, письменниця Ґабріела Запольська, актриса театру Скарбека Ірена Сольська.

Напередодні Першої світової війни галичанки, які мали бажання і талант, цілком могли здобути добру освіту, у тому числі й кравецьку. Тоді ж у прикордонному Львові існувала велика мережа фахових шкіл, що славились досконалим знанням кравецької грамоти і хорошими педагогами. Найвідоміша з них – школа сестер василіянок, де працювали дослідниця народного одягу Ірина Гургула і костюмер Оперного театру Марія Кромпець-Морачевська. Також добру славу мали „Dom mod", де розробляли складні дорогі моделі, і кооперація „Труд", що шила одяг для широкого кола міщан, а також допомагала учасникам не лише вивчити фах, а й реалізувати свою продукцію. Серед інших талановитих модельєрів у кооперації працювала Герміна Шухевич, дружина автора монументальної книги „Гуцульщина" Володимира Шухевича і бабуся командира УПА Романа Шухевича.

Після революційного 1917 року межа між західною та радянською Україною стала дуже помітною. Певний час у Центральній Україні заможні інтелігентні жінки задля збереження національного колориту і противаги нав'язуваної ідеологічної однотипності організовували роботу творчих майстерень модельєрів. Майстерня об'єднувала жінок, які добре володіли ремеслом, та іменитих українських художників, що делегували вишивальницям відтворення їхніх абстрактних ескізів. Згодом вишиті елементи ставали частиною новочасних моделей одягу. Найвідомішими митцями, що ангажувалися у цей формат, були Олександра Екстер і Казимир Малевич, а також знавець українського народного одягу Євгенія Прибильська.

За: https://zaxid.net/z_istoriyi_ukrayinskoyi_modi_hh_stolittya_n1421927

Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької

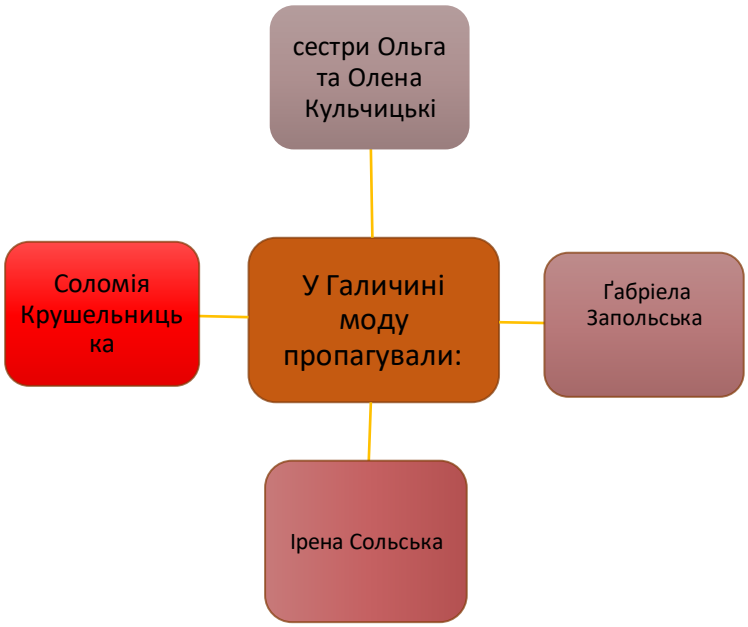

Мода XX століття:

……
……
……
……
……
……
……

Мода початку XX століття:

……
……
……
……
……
……
……

Мода напередодні Першої світової війни:

……
……
……
……
……
……
……

Мода після революції 1917 року:

……..
……
……
……..
……
…..
……

2. **Підготуйте коротку розповідь про одну з українських мисткинь, які згадуються у тексті.**

3. **Прочитайте текст. До виділених слів доберіть синоніми й складіть із ними речення.**

Про моду на українських дизайнерів

Зараз важко в це повірити, але в 1995 році до українського **дизайнера** (……) могли звернутися з проханням: „Це прекрасний одяг, але наший мені, будь ласка, лейбл *Made in Italy*". **Безумовно** (……), це треба було змінювати. І робити це за допомогою якісної праці дизайнерів. Ким тоді пишалися? Кого любили? Кого фотографували? Це були спортсмени, телевізійні зірки і зірки шоу-бізнесу.

Ми хотіли **довести** (……), що в країні є **когорта** (……) людей, якими варто **пишатися** (……) і яких варто знати, – це дизайнери. Я дуже хотіла передати світові свою закоханість у цю спільноту неординарних дивних людей. І ми організовували інтерв'ю, зйомки на обкладинки **провідних** (……) журналів, **дбали** (……), щоб дизайнерів запрошували в ефіри, на ток-шоу. І з часом вони стали активними **гравцями** (……) медійного ринку. Тепер на запитання журналістів: „У що ви одягнені?" – всі **з гордістю** (……) відповідають, що це одяг від українського дизайнера.

За: Історії успішних українок: 10 запитань до Ірини Данилевської, https://elle.ua/ludi/interview/istorii–uspeshnih–ukrainok–10–voprosov–irine–danilevskoy/

……
……
……
……
……
……
…..

4. **Яку роль відіграє реклама у світі моди? Які з видів сучасної реклами, на Вашу думку, є найефективнішими?**

5. Ознайомтеся з текстом. Запишіть українською, якими якостями мусить володіти фахівець, щоб стати успішним у галузі моди і дизайну.

Die Modebranche ist einem ständigen Fortschritt unterworfen, dem sich Modedesigner/innen anpassen müssen. Neue Technologien sowie gesellschaftsverändernde Faktoren, wie zum Beispiel nachhaltig/biologisch hergestellte Mode, erfordern ein gesteigertes Wahrnehmungsvermögen, viel Flexibilität und Entscheidungssicherheit. Die fachliche Eignung bezieht sich besonders auf ein gutes Farb- und Materialempfinden, zudem muss der/die Modedesigner/in ein sehr gutes Gefühl für Proportionen und Maße entwickeln. Modedesigner/innen planen, kreieren und entwickeln Bekleidung. Sie zeichnen ihre Entwürfe, um sie danach in Feinarbeit auszugestalten und bei Gefallen in Handarbeit zu einem Kleidungsstück zu nähen. Modedesigner/innen orientieren sich dabei an aktuellen Bedürfnissen und Trends und verbinden so Käufer- und Herstellerseite.

Зa: https://www.mode–studieren.de/studiengaenge/modedesign/

……
……
……
……
……
……
……

6. Прочитайте текст. Заповніть пропуски у тексті, використовуючи такі слова і словосполучення:

а) надихає багато що; б) визнання; в) розмите поняття; г) творчість засновується; ґ) вести модний бізнес; д) створити колекцію; е) природу натхнення; є) сезонними колекціями; ж) зробити історію; з) персональний перегляд.

Натхнення, як і любов, лишається таємницею,
яку ще не розклали на молекули

Бренд Victoria Gres має двадцятип'ятирічну історію і (….) не лише в Україні, а й у світі. Про те, чи легко (…..), що надихає, а що заважає творити, і що носити нинішнього літа – ми поговорили з його засновницею.

– Що вас надихає?

– Я думаю, що це надто (….) – надихатися. Просто людям потрібні різні емоції. Хтось поїхав за місто, хтось до бабусі в село, не має значення. Якби (…..) хтось зумів описати, я б дала вам точну відповідь, але поки – натхнення, як і кохання, залишається таїною, котру ще не розклали на молекули. Натхнення – це величезний труд і на відсотків 90 – твої знання і досвід.

У фешн-індустрії 95% – бізнес і тільки 5% творчості. На жаль, (…..) на твоєму досвіді, знаннях, фінансах, колективній праці й багато чому іншому. Одне натхнення нічого не вирішує, повірте. Мені потрібен час, щоб проговорити мої ідеї й (…..). За багато років роботи з творчими людьми в театрі, на телебаченні, в кіно, в інтер'єрі я зрозуміла, що є складний процес „проговорювання". Це коли актор і режисер, наприклад, сідають за стіл на місяць-два і наговорюють образи, персонажі, характери. І тільки потім все починає складатися в єдину картинку. Так і з (…..).

Є такі речі, які часом ти й сформулювати не можеш. В 2013 році я створила колекцію „Пудра". В той час потягло на все рожеве, шовкове, на монохромні малюнки, монохромні тканини, віскозний трикотаж. Це, звичайно ж, склалося у прекрасне слово „пудра". Виходить ціла технологія. І мене на це (…..) – люди, музика, література, фільми.

До речі, подивилася вчора розкішний фільм „Фінальний портрет". У залі було всього п'ятеро глядачів. Можна сказати, (…..). Фільм присвячено Альберто Джакометті, видатному італійському скульптору. В головних ролях Джеффрі Раш і Армі Хаммер. От вони намагалися (…..) про те, що таке натхнення. Геніальний фільм, раджу подивитися.

За: https://www.ukrinform.ua/rubric–culture/2395160–viktoria–gres–dizajner.html

7. Запишіть синоніми до іменника *натхнення:*

……
……

8. Прочитайте текст. Словосполучення у дужках перекладіть українською, запишіть їх у правильній формі.

Зоя Звиняцьківська, (Modekritikerin und -historikerin) ……., виділила в історії української „незалежної" моди три періоди. Перший – так звані „шалені 90-ті", а саме 1991–1997 роки, коли (die Mode war eher ähnlich) …… на яскраве шоу. Саме тоді відбувся (die Entfaltung der ukrainischen Avangarde-Mode) …… …… . Другий період – „ситі нульові", 1997–2010 роки, коли (die Mode bestätigte sich) …… як професійна корпорація, а український гламур став невід'ємною частиною образу світських левиць. Ну а ми зараз знаходимося в третьому періоді , який, за градацією дослідниці, розпочався в 2010 році і триває донині. У цей час (die Mode hat sich verwandelt) …… в справжню індустрію і змінила свій вектор із внутрішнього на загальносвітовий, завоювавши світові подіуми.

За словами Зої Звиняцьківської, після розвалу Радянського Союзу люди, які жили тривалий час (hinter dem Eisernem Vorhang) …… , раптом побачили яскравий світ і захотіли вдихнути свободу. Вони з радістю відкинули консерватизм і нарешті дозволили собі бути розкутими і оригінальними. Всі ці дизайнерські об'єкти є частиною своєрідного періоду театралізації життя. 90-ті були (komische Jahrzehnte) …… , коли люди відчували абсурдність і примарність світосприйняття, а (der Künstler

reproduzierte unbewusst) …… те, чим жило суспільство.

За: https://www.ukrinform.ua/rubric–culture/2250249–25–rokiv–ukrainskoi–modi–askravo–epatazno–i–navit–sokuuce.html

9. Поясніть значення словосполучення *жити за залізною завісою.*

……
……
……
……

10. Поясніть значення фразеологізму *світська левиця*.

……
……
……
……
……

11. Прочитайте текст. Запишіть 5 запитань, які б Ви хотіли поставити дизайнерці. Проведіть з нею інтерв'ю. Працюйте у парах.

Визнана у світі дизайнерка одягу Оксана Караванська
про стиль львів'янок

Коли я закінчила Академію, у мене були дуже великі проблеми з моїми прогресивними думками власне у Львові. Чомусь я придумала собі таку велику мету, що я все-таки доведу, що галичанки є модними. Було багато різних пропозицій: і Київ був, і Париж був, і Нью-Йорк був... Але я для себе поставила мету, що я це місто настільки люблю, що не хочу його покидати, і тому треба всі свої сили покладати, щоб зробити львів'янок менш консервативними і більше модними. Оце була моя така велика мрія. І я чесно зізнаюся, на жаль, ця мрія до кінця так і не здійснилася. Але підростає молоде покоління, яке багато їздить, подорожує і має свій власний стиль, що є досить важливо. Тобто на сьогоднішній день не можна сказати, що є стиль саме львів'янки-галичанки. Колись то була класика, галичанки боялися, чи у міру виховання не вдягалися яскраво й ефектно, так, щоб на них звертали увагу. І в мене були великі проблеми з моєю роботою, бо все, що я створювала, на жаль, не завжди знаходило відголосок у душі львів'янки.

Кияни набагато активніше відгукнулися на мої прогресивні пропозиції. Бо мода є на грані фолу, вона є чимось абсолютно новим, і людина, яка впускає це у себе, повинна розуміти, що буде першою і на неї будуть звертати увагу. То є закон моди, бо інакше створювати її немає сенсу. Галичанки чомусь боялися цього, але коли вже відомі кияни почали купувати мій одяг і коли я вже поїхала в Штати, раптом усі активізувалися і згадали, що у них є дизайнерка Оксана Караванська.

За: http://tvoemisto.tv/exclusive/lyudy_tvogo_mista_oksana_karavanska_pro_styl_lvivyanok_ta_ne_galytskyy_lviv_72580.html

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

12. Напишіть у листі Вашій німецькій подрузі, що Ви дізналися з інтерв'ю з дизайнеркою про її проєкт і регіональні особливості української моди.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

13. Роздивіться світлини з ювелірними виробами майстрині Олі Кравченко. Опишіть Ваші враження від них.

Світлини з архіву Олі Кравченко

14. Яке коштовне і напівкоштовне каміння використовують у ювелірних прикрасах? Перекладіть назви українською.

Diamant ..... , Rubin ..... , Saphir ..... , Smaragd ..... ,
Perlen ..... , Perlmutt ..... , Korallen ..... , Topas ..... ,
Bernstein ..... , Amethyst ..... , Achat ..... , Granate
..... , Jaspis ..... , Zirkon ..... , Hämatit ..... ,
Malachit ..... , Türkis ..... , Bergkristall ..... ,
Rosaquarz ..... , Opal ..... , Aquamarin ..... .

15. Напишіть рекламну листівку про вироби дизайнерки для виставки ювелірних прикрас.

……
……
……
……
……
……
……

16. Утворіть фемінітивні форми назв професій.

Наприклад: дизайнер – дизайнерка

Дослідник – ……
Редактор – ……
Чиновник – ……
Майстер – ……
Кравець – ……
Журналіст – ……
Філолог – ……
Поет – ……
Художник – ……
Продавець – ……
Співзасновник – ……
Митець – ……

17. Запропонуйте можливі варіанти фемінітивів до назв професій.

Пілот ……
Посол ……
Генерал ……
Критик ……
Декан ……

18. Прочитайте інтерв'ю. Сформулюйте можливі запитання до відповідей.

„GARDEN" by POLOMANA. Про важливість створення саме капсульних колекцій та вирішення питання національної ідентичності на кожен день…

……
……
……

– У першу чергу, я створюю одяг, який носила би сама. Це, мабуть, очевидно, бо як інакше? Я особисто прихильник мінімалізму у всьому, тому хотілось створити максимально лаконічну, капсульну колекцію. Саме тому основним кольором обрала сірий. Для мене він є завжди актуальним та універсальним, базовим. Я хотіла, щоб мій одяг, в першу чергу, був практичним – такий собі ethnic-casual.

Світлина з архіву Ольги Поломаної

……
……
……

- Тому що це background. Це важливо для нашої команди, для мене зокрема. Важливо сказати у речах: „Хто я?", „Де мій дім?". Це питання національної ідентичності. Мене вражає старовинний український одяг, автентична вишивка, різноманітність орнаментів, натуральні матеріали. Вражає, як колись у людей було розвинене відчуття кольору, композиції без усіляких „художніх освіт", книг і творів мистецтва. Вони просто надихалися природою, родиною, цінностями, самобутньою культурою. А я зараз надихаюсь ними, їхнім величезним спадком для усіх нас. Звісно, не можу не погодитися, що етнічні мотиви в дизайні є трендом останніх років. Мистецтво циклічне – рано чи пізно кожен митець звертається до витоків, до рідного. Особисто у мене цей „тренд" у фаворі.

……
……
……

– У новій колекції ми працювали виключно з натуральними тканинами: льон і бавовна. Влітку, в першу чергу, віддають перевагу максимально натуральному текстилю, з практичної точки зору. По-друге, льон чудово підходить для вишивки. Крім цього, його механічні властивості якнайкраще підходили до візуальної концепції колекції.

Світлина з архіву Ольги Поломаної

……
……
……

– Для створення однієї моделі потрібно декілька тижнів. Цей процес починається ескізом, а потім для його втілення у життя залучається ціла команда знавців своєї справи: конструктор, закрійник, швеї, і, звісно, дизайнер. Кожен із зразків виготовлявся, опираючись на мої особисті вимоги до одягу. Кожна модель мала декілька поетапних примірок, під час яких вносились остаточні правки. Часом кінцевий результат був неочікуваний. Часом річ, у якій ти не зовсім впевнена, виходить просто неймовірною. Часом – навпаки. Тоді доводиться виправляти, допрацьовувати нюанси.

……
……
……

Світлина з архіву Ольги Поломаної

– Основний багаж знань я отримала, навчаючись у Львівській академії мистецтв. Завершальним етапом був півторарічний досвід роботи в шоу-румі, поміж цього моря краси. Надихаюсь усім, що мене оточує, особливо людьми і містами. Мені подобається подорожувати, навіть наодинці, пізнавати нові міста і їхніх жителів, відчувати ритми.

За: Плагіат – єдине моє табу у роботі дизайнера.
https://etno.lviv.ua/blog/#collapse–post–689

19. Підберіть українські відповідники до запозичених слів.

Урбаністичний – ……
Модерний – ……
Тенденції – ……

Метрополія – .....
Анґажувати – .....
Лейбл – .....
Неординарний – .....
Медії – .....
Бренд – .....
Тренд – .....
Монохромний – .....
Шоу – .....
Гламур – .....
Градація – .....
Автентичний – .....
Візуальний – .....
Концепція – .....

20. Чи характерне використання етно-мотивів для сучасної індустрії моди і дизайну у Вашій рідній країні? Розкажіть, які бренди особливо популярні.

21. Прочитайте текст. Випишіть із нього головні думки у формі ключових слів.

Олена Турянська: „Проявлення–Аналіз–Дія – мій життєвий цикл"

Про обов'язки художника

Художник – це людина, яка живе, яка має якісь суспільні, соціальні та інші обов'язки. Ми можемо змінювати лише те, що знаходиться в колі нашого безпосереднього оточення. Якщо ми можемо щось змінити у маленькому середовищі, це викличе певну **ланцюгову реакцію**, яка, можливо, і вплине на якісь більші процеси. Як на мене, реально щось змінити навколо себе ми можемо в площині власне людської діяльності, а не професійної.

Про проєкт „Matrix"

Кожна тема вимагає своєї мови втілення. Так починаються експерименти. Таким експериментом для мене був проєкт „Matrix". Ніколи до того я не займалася проєктами з соціальною спрямованістю. Коли мені запропонували взяти участь у проєкті „Вигнанці", я погодилася, бо відчуваю величезне співчуття до людей, які змушені бути біженцями. Мені здалося, я зможу поєднати свою точку зору як художника із власною громадянською позицією. Локацією проєкту була галерея „Іконарт".

Є ікона, яка є універсальним символом і знаком. Є знаки, які входять у список міжнародного сповіщення про загрозу життю і порятунок. Всі попереджувальні знаки несуть у собі також абсолютно універсальні, всім зрозумілі символи. Більше

того, можливо, дещо **спекулятивний момент**, але в мережі Інтернет ці знаки фігурують як „іконки".

Відтак, можна сказати, що тут, з одного боку, був внутрішній поштовх на основі емпатії та почуття обов'язку долучитися до теми; а з іншого боку – певне дослідження. Коли ці два компоненти почали об'єднуватися, віднайшлася і відповідна мова проєкту – вугілля і золото. Проект „Matrix" міг відбутися і, зрештою, відбувся лише у конкретно взятому проєкті у конкретно взятій галереї. Контекст тут важливий. Чим лякав мене цей проєкт, це тим, що дуже легко можна було впасти у **спекуляції поняттями**. Це **тонка крига**.

Про зміст і форму

Візуалізація універсальних понять потребує максимально простого висловлення. Якщо тема універсальна, то форма – максимально аскетична. Я давно працюю з папером. Саме **паперовитинання** дає мені таку можливість виразу. Давно мене захоплює, наприклад, пов'язаність музики та геометрії. Кожен музичний твір – геометричний. Це не є моя видумка чи відкриття – це музичні теорії.

Все у цьому світі є взаємопов'язаним. Все складається з причинно-наслідкових зв'язків, які переплітають наше буття. У Рея Бредбері є оповідання, яке глибоко мене вразило ще в юності: коли винайшли машину часу, туристи поїхали, чи пак опинилися в далекому минулому, і хтось із них зійшов зі стежини, прокладеної в джунглях і нехотячи роздушив метелика. А коли вони повернулися назад, у свій час – вони нічого не впізнали – все змінилося. Один нехотячи вбитий метелик тисячі років тому змінив хід розвитку історії. Це причинно-наслідкові зв'язки.

Те, що відбувається зараз в країні, змінює нас. Нелегко **віднаходити „дзен"** у релятивно благополучному світі. Ще важче у світі, де безпосередньо навколо тебе відбуваються масштабні зміни, гинуть люди, і це **зачіпає тебе особисто**. Виникає дуже багато внутрішніх запитань, на які я досі для себе не знайшла відповідей.

Довгий період я працювала тільки з чорним або тільки з білим папером. Потім пішли кальки, тепер – рисунки. Нові для мене теми потребують більше нюансів, іншої мови. Саме через брак нюансів я почала експериментувати з рисунком.

Дуже важливим для мене є **відчуття балансу**. Налагодження гармонійних стосунків між світом внутрішнім і зовнішнім. Мій фах – дизайн інтер'єрів, робота з простором, дає відчуття реальності й не дозволяє мені **вилетіти у космос**.

За: http://artukraine.com.ua/a/olena–turyanska–proyavlennya–analiz–diya––miy–zhittyeviy–cikl/#.XnJyk3LdjIU

……
……
……
……
……
……
……

……
……

22. Поясніть значення виділених у тексті висловів. До якого стилю мови вони належать?

Художник – це людина, яка живе, яка має якісь суспільні, соціальні та інші обов'язки. Ми можемо змінювати лише те, що в колі нашого безпосереднього оточення. Якщо ми можемо щось змінити у маленькому середовищі, це викличе певну ланцюгову реакцію, яка, можливо, і вплине на якісь більші процеси. Як на мене, реально щось змінити навколо себе ми можемо в площині власне людської діяльності, а не професійної.

23. Використовуючи інформацію з тексту, напишіть, що, на Вашу думку, входить в „обов'язки художника".

……
……
……
……
……
……
……
……

Нове в українському кінематографі

1. Прочитайте текст. Поясніть значення виділених слів і словосполучень.

Кіно часів перебудови

Перебудова в кіно позначилася виходом на екрани фільмів, **звільнених від вироку забуття**. Завдяки масовим „реабілітаційним" процесам було знято арешт із багатьох **„ув'язнених" стрічок**. Глядач побачив фільми „Криниця для спраглих" (1965) Юрія Іллєнка, знайдений і відновлений 1989 року фільм „Совість" (1968) Володимира Денисенка, інші **„репресовані" стрічки**.

Серед суттєвих факторів, що позначилися на формуванні жанрово-тематичної палітри українського кіно на межі існування тоталітарної держави, слід визнати **нищівний пафос викриття** природи тоталітаризму, тяжіння до **спростування віджилої міфосистеми**. До впливових чинників також варто віднести формування на зламі XX–XXI ст. катастрофічної свідомості людства, що в Україні посилилось екологічним колапсом чорнобильського лиха.

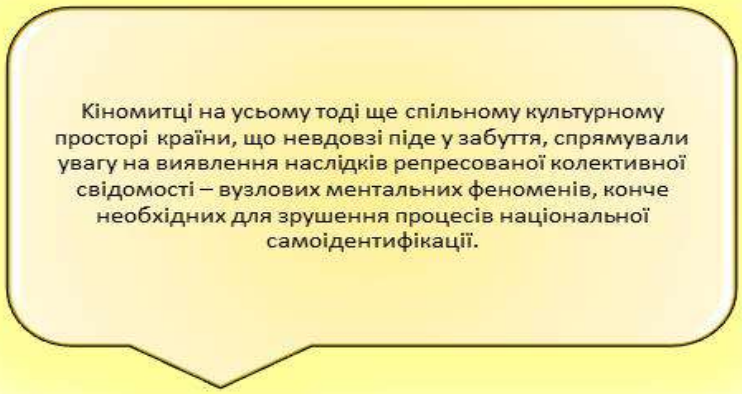

Кінематограф другої половини 1980-х – початку 1990-х років насамперед знаменує:

– кінець доби тоталітаризму (радше – авторитаризму) з відповідною зміною соціально-політичних та етико-естетичних пріоритетів;

– розчарування в утопічних ідеалах і красномовних деклараціях з наступним **розвінчанням віри в слово**;

– активний розвиток **нової аудіовізуальної антропології** на перетині „великої культури" і культури екранної (до наслідків **сугестивного впливу ТБ**, Інтернету, інших екранних технологій слід віднести **„зомбіювання"**, „**наркотизацію"** і водночас **демократизацію суспільної свідомості**);

– вияв соціальної втоми від **панування раціоналізму**, **сцієнтизму** (а після вибуху на ЧАЕС у квітні 1986 року захоплення винаходами науково-технічного прогресу взагалі перейшло **у поміркована фазу**).

За: І. Зубавіна, Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті, Київ 2007, с. 15-19.

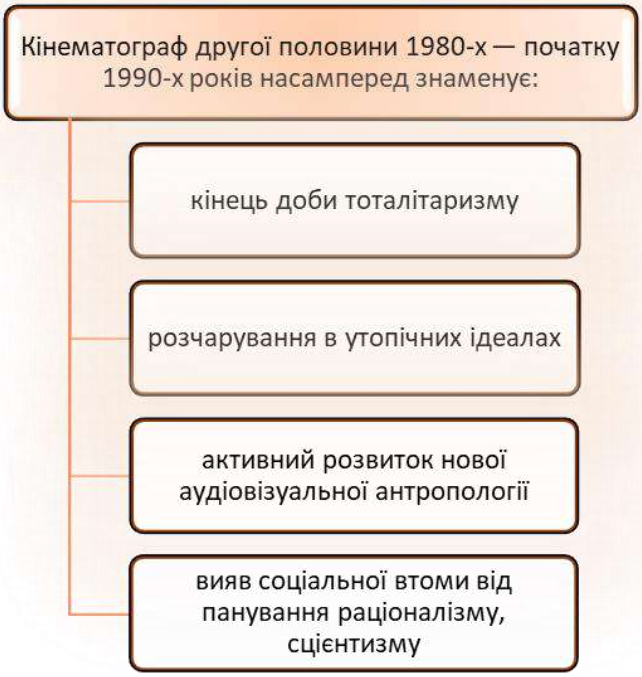

2. **На основі тексту й додаткової інформації з інтернет-джерел коротко сформулюйте політичні обставини, за яких виникло українське кіно зламу 80–90-х років.**

.....

.....

.....

.....

.....

……
……

3. **У тексті згадується, що в добу перебудови відбулося повернення заборонених фільмів 60–70-х років, зокрема, стрічок Юрія Іллєнка, Кіри Муратової, Володимира Денисенка й ін. Подивіться фільм одного з цих режисерів і сформулюйте його проблему й ідею.**

……
……
……
……
……
……
……
……

4. **Підготуйте коротку розповідь про творчий шлях вибраного українського режисера.**

5. **У тексті наголошується:** *до впливових чинників варто віднести формування на зламі ХХ–ХХІ ст. катастрофічної свідомості людства, що в Україні посилилось екологічним колапсом чорнобильського лиха.* **Поясніть значення вислову *катастрофічна свідомість людства*.**
   Які екологічні катастрофи сьогодення, крім Чорнобильської, змінили свідомість людства? Підготуйте і проведіть дискусію на цю тему.

6. **Згрупуйте прикметники за емоційним станом людини. Підкресліть незнайомі слова, з'ясуйте їхнє значення. Працюйте у парах.**

1. Радість. 2. Здивування. 3. Сум. 4. Гнів. 5. Відраза. 6. Презирство. 7. Горе (страждання). 8. Сором. 9. Інтерес (хвилювання). 10. Вина. 11. Збентеження.

приголомшений, вражений, шокований, тремтливий, нудьгуючий, спантеличений, переляканий, істеричний, засмучений, схвильований, розчарований, бадьорий, жвавий, задоволений, захоплений, розлючений, роздратований, полохливий, винний, пригнічений, пригноблений, огидливий, обурений, сварливий, роздратований, сумний, мрійливий, замріяний, натхненний, сумний, саркастичний, уїдливий, стривожений, здивований, веселий, пустотливий, зніяковілий, сором'язливий, змучений, агресивний, грайливий, вимотаний, мирний, незворушний, виснажений, втомлений, ображений, сердитий, задоволений, неврівноважений, нещасливий, нещасний, напружений, жахливий, величезний, страхітливий, похмурий, скандальний, гордий, скорботний, галасливий, шалений, збуджений, заклопотаний, противний, безрадісний, стурбований, вражений

7. **Підберіть відповідні прикметники й опишіть в коротких ситуаціях стан радості й горя людини.**

8. **Поясніть значення фразеологічних одиниць. Напишіть, який емоційний стан людини вони можуть відображати.**

Виходити з себе – ……

Щось його гризе – ……

Чорт забирай! – ……

Піддаватися настроєві – ……

Щось на неї таке найшло – ……

Дідько! – ……

Пускати бісики очима – ……

Відчувати легкий трепет – ……

Вибухнути – ……

Бути ситим по горло – ……

9. **Прочитайте текст. Підберіть до нього заголовок.**

……

За часів розвалу комуністичної формації та після отримання Україною незалежності центр уваги кінематографістів переноситься насамперед на трагічні наслідки антиукраїнської політики. На екранне втілення трагічних фактів нашої колективної історичної пам'яті першими наважуються майстри документального кіно.

Зовсім свіжа больова точка – Чорнобиль. Задокументовані кінокамерою образи діють гостро, навіть без особливого художнього опрацювання: могили ліквідаторів аварії, спорожнілі школи та дитячі садочки в місті Славутич, покинуті хати в зоні відчуження, страшні мутації у тварин, свідчення людей, постраждалих від радіаційного випромінювання та від бюрократизму чиновників…

Серед перших документальних фільмів цієї тематики – художньо-публіцистичний фільм „Чорнобиль. Хроніка важких тижнів" (1986, Володимир Шевченко). Після вибуху на четвертому блоці атомної станції саме команда режисера Українській студії хронікально-документальних фільмів Володимира Шевченка одна з перших прорвалась до епіцентру подій.

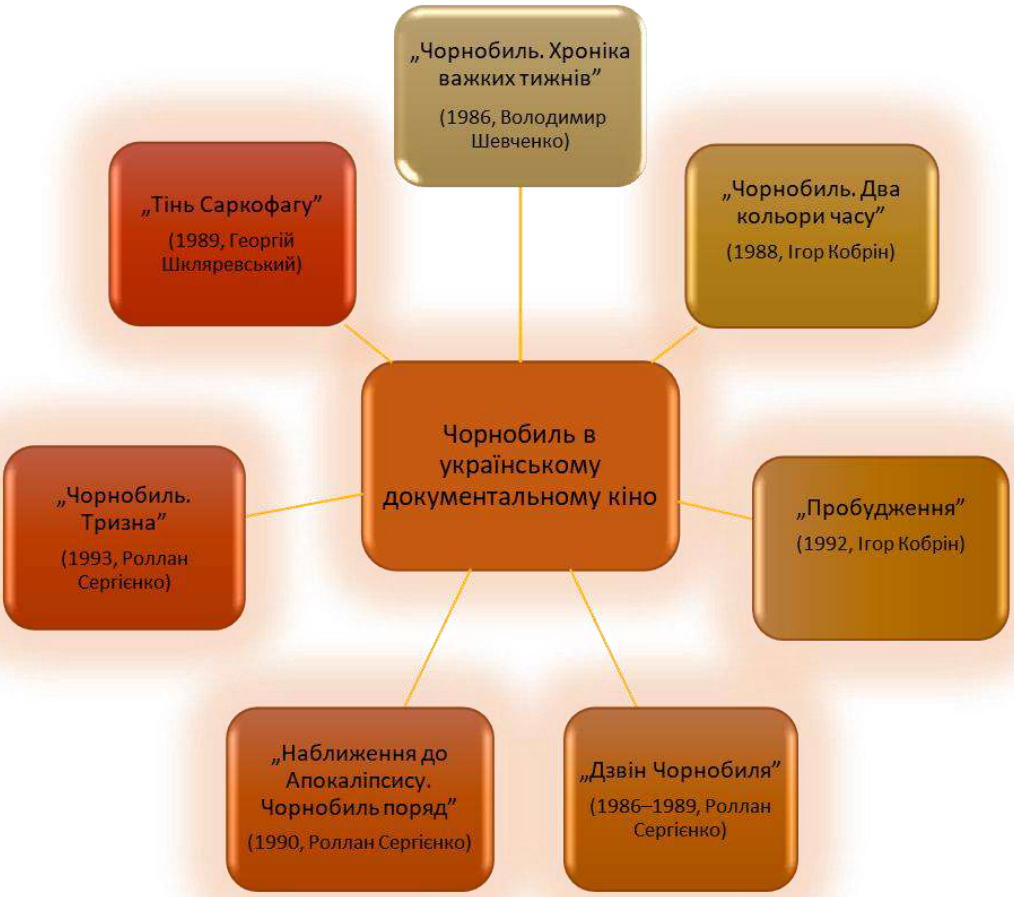

Документальну оповідь про трагедію продовжують хронікально-документальна трилогія Ігоря Кобріна „Чорнобиль. Два кольори часу” (1988) і фільм цього ж режисера „Пробудження” (або „Наслідки Чорнобиля”, 1992). Роллан Сергієнко знімає „Дзвін Чорнобиля” (три серії: 1986–1989) та документально–постановочний „Поріг” (1988) – фільм, що перетнув поріг замовчування наслідків лиха і визначив кордон байдужості з боку партійного керівництва. Потім були „Наближення до Апокаліпсису. Чорнобиль поряд” (1990), „Чорнобиль. Тризна” (1993) та інші фільми „чорнобильського циклу” режисера, який зберіг вірність темі на довгі роки, продовжуючи знімати картини про чорнобильську трагедію навіть тоді, коли інші колеги з різних причин припинили розробку болісного матеріалу. У 1989 році Георгій Шкляревський знімає „Ми–кро–фон!” та „Тінь Саркофагу” та розвиває тему у фільмах „Таємничий діагноз” (1990), „Зона тривоги нашої” тощо.

Першу ігрову повнометражну картину – „Розпад” створено Михайлом Бєліковим у 1990 р. Постановочна стрічка не могла скласти конкуренцію шоковим документальним кадрам аварії на ЧАЕС та її ліквідації. Втім режисер знайшов образ, що вражав фатальністю передбачень: молоде подружжя їде до лісу, аби романтично провести на природі першу шлюбну ніч – ніч з 25 на 26 квітня 1986 року… Неоднозначна назва фільму „Розпад” передбачала відсилання до термінології ядерної фізики і водночас – натяк на тотальність розпаду морально–етичних орієнтирів у представників вищих ешелонів влади, руйнацію Віри, нищення державної структури, розвал інституту сім’ї тощо.

За: І. Зубавіна, Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті, Київ 2007, с. 20–22, 60.

10. Сформулюйте теми, які з'явилися в українському кінематографі наприкінці 80-х – на початку 90-х років.

……
……
……
……
……

11. Чому першими виникли документальні, а тільки згодом художні фільми про чорнобильську катастрофу? Поміркуйте й запишіть свої думки. Працюйте у парах.

……
……
……
……
……

12. Покликаючись на згадану в тексті символіку фільму „Розпад" і додаткову інформацію, напишіть, символом чого стала в українській культурі чорнобильська катастрофа.

……
……
……
……
……

13. Прочитайте текст. Яка спільна суспільна й особиста проблема об'єднує згадані у ньому фільми?

Чорнобиль: сім фільмів про велику трагедію людства

Любителям історичної правди і заради бажання дізнатися хід подій „з перших вуст" рекомендуємо звернути увагу на документальні фільми, особливо ті, що з'явилися в перші роки після події. Це „Дзвін Чорнобиля" 1987 рік, „Чорнобиль: Останнє попередження" і „Чорнобиль: всередині саркофага". Ці фільми зібрали свідчення очевидців, які пережили не просто вибух на ЧАЕС, а свою особисту катастрофу.

Тим, хто віддає перевагу художнім фільмам, слід подивитися „Аврора" і „Земля Забуття". Обидва показують зміни в приватному житті після аварії. Перший

розповідає історію дівчинки з дитбудинку в Прип'яті, яку відправляють в Америку для проведення дорогої операції. Тільки вона може врятувати життя дитини після опромінення. Там вона зустрічає свого кумира в балетному світі, і ця зустріч перевертає життя обох.

Другий фільм зображує життя звичайної пари і те, як вона пережила першу добу після трагедії – найстрашнішу в їхньому житті.

Досить неоднозначний погляд на історичні події подає картина „В суботу". Головний герой є одним із „обраних", яким стало відомо про вибух раніше від інших. Упродовж одного дня йому необхідно прийняти рішення: підкоритися „режиму тиші" і не сіяти паніку, або разом зі своїми близькими тікати з міста. Фільм отримав гран–прі „Золотий Півник" і Кінолюбительський Приз Джеймсона на кінофестивалі в Брюсселі.

У фільмі „Заборонена зона" зображено групу мандрівників–екстремалів, які вирішують відвідати місто Прип'ять.

За: С. Шерстньова, Чорнобиль: сім фільмів про велику трагедію людства, https://ukranews.com/ua/news/635696–chernobyl–v–kino–dobirka–filmiv–pro–vybuh–na–chaes, 06.06.2019

Світлина – https://unsplash.com/photos/K0qMZOUw1Qc

14. Знайдіть в інтернет–джерелах інформацію про художні фільми, які згадано у тексті. Заповніть таблицю.

Заголовок	Режисер	Рік прем'єри
„Аврора"		

„Земля Забуття”		
„В суботу”		
„Золотий Півник”		
„Заборонена зона”		

15. Перекладіть українською назви жанрів художніх фільмів.

Filmkomödie, Drama, Liebesfilm, Thriller, Kriminalfilm, Fantasyfilm, Historienfilm, Science–Fiction, Fantasy, Horror, Action, Erotikfilm, Thriller, Mystery

……
……
……
……
……

16. Які жанри ігрових фільмів Ви знаєте? Доповніть список.

……
……
……
……
……

17. До яких жанрів належать художні фільми з вправи 14?

……
……
……
……
……

Світлина – https://unsplash.com/photos/sEzT7llvVTU

18. Перекладіть українською сюжет фільму „Земля забуття". Визначте його жанр.

Verwundete Erde (Originaltitel *La terre outragée*) ist ein Drama aus dem Jahr 2011 von Michale Boganim mit Ol'ha Kurylenko, Andrzej Chyra und Ilya Iosifov.

Im Film erfährt Ol'ha Kurylenko wie unerwartet die Atomkatastrophe von Tschornobyl den Alltag der Bevölkerung in einen tödlichen Albtraum verwandelte: Es ist der 26. April 1986. Anja und Petro feiern ihre Hochzeit. Der kleine Valerij und sein Vater Olexij, ein Physiker im lokalen Kraftwerk Tschornobyl, pflanzen einen Apfelbaum. Mykola, der Förster, macht seine Runden. Doch dann passiert das Unvorstellbare, im Kraftwerk passiert ein Unfall. Es regnet schwarz, die Bäume werden verfärbt. Petro, ein Feuerwehrmann, wird von seiner eigenen Hochzeit weggerufen, um das Feuer zu löschen. Er kommt niemals zurück. Ein paar Tage später wird die Bevölkerung evakuiert. Olexij, der von den Autoritäten zum Stillschweigen verpflichtet ist, verschwindet lieber. Zehn Jahre später: Das verlassene Prypjat' ist ein Niemandsland geworden und eine bizarre Touristenattraktion. Anja kommt einmal im Monat als Reiseführerin in das Gebiet, Valerij sucht dort nach Spuren seines Vaters, und Mykola pflegt weiterhin seinen vergifteten Garten.

……
……
……
……
……
……
……
……
……

……
……
……
……
……
……
……

Автор світлини – Олена Новікова

19. Доповніть речення за змістом.

а) про життя людей в Чорнобильській зоні; б) П'єсу ставили на сценах; в) в новому погляді; г) отримала приз за кращий сценарій під час фестивалю Fantaspoa у Бразилії; ґ) "На початку і наприкінці часів".

Стрічка „Брама" українського режисера Володимира Тихого (…..).

В основі „Брами" лежить відома п'єса Павла Ар'є (…..).

(…..) Молодого театру в Києві, Драматичного імені Лесі Українки у Львові, Академічного драматичного у Харкові, Драматичного у Магдебурзі, у театрі Моссовєта.

Фільм „Брама" – (…..).

У фільмі зображена містика, чарівні істоти та суворі реалії життя (…..) на Чорнобильську зону відчуження.

За: https://www.ukrinform.ua/rubric–culture/2715328–film–brama–otrimav–priz–za–krasij–scenarij–na–festivali–v–brazilii.html

20. У чому полягає оригінальність фільму „Брама”?

……
……
……
……
……

21. Поясніть значення термінів:

Зона відчуження - ……

ЧАЕС – ……

Радіація – ……

Опромінювання – ……

Дозиметр – ……

22. Подивіться фільм Володимира Тихого „Брама”. Опишіть умови життя героїв у зоні відчуження.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

23. Прочитайте текст. Слова і словосполучення у дужках перекладіть українською і запишіть у правильній формі.

Серед українських кінематографістів Юрій Іллєнко був єдиним, хто розглядав Україне (in der historischen Retrospektive) …… як колонію, а народ її як поневолений, який прагнули асимілювати, зробити з українців росіян, а непокірних (erklären für) …… ворогами і злочинцями. Долі ув'язнених геніїв від Тараса Шевченка до Василя Стуса про це яскраво (bezeugen) …… .

Фільм Юрія Іллєнка „Молитва за гетьмана Мазепу" – (der erste im ukrainischer Kino) ……, де рішуче й безкомпромісно пред'явлено рахунок Російській імперії та її імператорам. Фільм також (feststellen) …… , наскільки живучим є імперське мислення і наскільки нетерпимі представники імперської країни до спроб колись пригноблених народів правдиво висвітлити власну історію.

Звісно, українські кінематографісти до початку 1990–х і не могли нічого схожого (drehen) …… , адже за радянських часів цензура ніколи б їм такого не дозволила. Із настанням творчої свободи показати історію з позицій національно свідомих українців знову не вдалося: автоматично включилася фінансова цензура, позбавивши кінематографістів можливості висловлюватись не тільки на історичні, а й узагалі на будь–які теми. Та й, якщо бути відвертим, більшість кінематографістів, які працювали в Україні, історичною долею України не цікавилися.

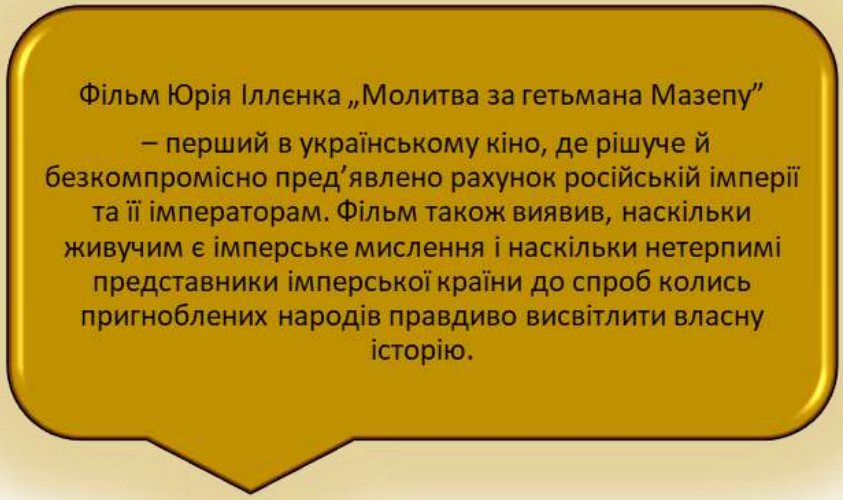

З часу Незалежності, коли з'явилися умови для об'єктивного дослідження й осмислення трагічного шляху народу, небагато знайшлося готових показати на екрані не з імперських, а з українських позицій власну історію. Багато зробили

документалісти, але якщо говорити про ігрове кіно, то крім „Богдана Зіновія Хмельницького", поставленого Миколою Мащенком, та фільмів Олеся Янчука про Україну XX століття – „Нескорений", „Залізна сотня", „Владика Андрей" – нічого вартого уваги більше не було. Характерно, що українських героїв козацької доби наші глядачі могли бачити в зарубіжних фільмах – Богдана Хмельницького у „Вогнем і мечем" Єжи Гофмана (Польща, 1999), Тараса Бульбу в однойменному фільмі Володимира Бортка (Росія, 2009).

За: Л. Брюховецька, Коли минуле стає зримим. Українська історія у творчості Юрія Іллєнка [в:] Мистецтвознавство, 2/2010, с. 186–197.

24. Яке значення для переосмислення української історії має фільм Ю. Іллєнка „Молитва за гетьмана Мазепу"? Які сучасні українські історичні фільми Ви знаєте? Які події висвітлюють у них?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

25. Чи потрібно сьогодні по-новому трактувати історію? Обґрунтуйте свою відповідь. Порівняйте історичні теми, які потребують переосмислення, у Вашій рідній країні з українськими. У чому вони спільні, а чим відрізняються?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

26. Прочитайте текст. Сформулюйте і коротко запишіть головні теми та проблеми, які порушують у згаданих фільмах.

Патріотичне, історичне та трагічне:
українські фільми 2019 року

2019–й ряснів афішами українських фільмів. Український кінематограф помалу стає більш конкурентним. Звісно, цей список суб'єктивний, ми хочемо звернути увагу глядачів на ті стрічки, які, на нашу думку, варто переглянути. Нехай не всі вони є шедеврами – подивитися їх варто хоча б для того, щоб побачити, на якому рівні в Україні є сьогодні кіно і яким воно потенційно може стати завтра.

1. „Заборонений"

Про цей фільм говорили ще за рік до його офіційного релізу. Здається, через скандал із Віктором Медведчуком і сценою, в якій він мав бути зображений, на стрічку про Василя Стуса чекала вся країна. Ще до появи „Забороненого" роль адвоката Віктора Медведчука у справі Стуса стала предметом суспільного резонансу. Суспільство збурила інформація актора Геннадія Попенка про те, що зі стрічки нібито на вимогу Віктора Медведчука вирізали сцену фінального судового засідання, в якій той фігурував як адвокат Стуса. Продюсер Артем Денисов назвав це „фейком", а режисер Роман Бровко зазначив, що скорочення були зумовлені хронометражем фільму, та все ж не згадувати Медведчука у стрічці просив син Стуса, Дмитро. Зрештою, автори фільму вирішили сцену з Медведчуком повернути.

2. „Додому"

Фільм Нарімана Алієва „Додому" став одним із найбільш титулованих в історії українського кіно. Прем'єра фільму відбулася 22 травня на 72–му Каннському міжнародному кінофестивалі, де він взяв участь у конкурсній програмі „Особливий погляд". Він також став найкращим іноземним фільмом 7–го Міжнародного Босфорського кінофестивалю у Стамбулі, потрапив у лонг–лист премії „Золотий глобус" у категорії „Фільм іноземною мовою", а також у лонг–лист американської кінопремії „Оскар" у категорії „Міжнародний повнометражний фільм". Хоча фільм так і не потрапив у короткий список „Оскара", за відгуками глядачів та критиків, за кількістю титулів його можна назвати одним із найголовніших фільмів року.

За сюжетом фільму, у кримського татарина Мустафи у війні на Донбасі гине його старший син. Батько приїжджає до Києва, куди його два сини поїхали після анексії Криму, щоб повернути молодшого сина додому, а старшого поховати на батьківщині в окупованому Криму, згідно з мусульманськими традиціями.

3. „Ціна правди"

Про трагедію Голодомору зняли вже не один фільм. І якщо більшість стрічок все–таки українського виробництва, то упродовж останніх кількох років цією темою почали цікавитися і західні кінематографісти. Ще в 2017 році в український прокат вийшла перша англомовна стрічка про геноцид українського народу під назвою „Гіркі жнива". А наприкінці листопада цього року відбувся довгоочікуваний реліз фільму „Ціна правди" (режисер Аґнєшка Голланд), що розповідає про валлійського журналіста, який першим розповів світу про сталінський Голодомор 1932–1933 років. Повернувшись додому після подорожі до СРСР, він намагається розказати про геноцид українського народу і злочини сталінського режиму, але

його ігнорують. Стрічка – спільного виробництва України, Польщі і Великої Британії.

4. „Крути 1918"

„Крути 1918" стала найбільш неоднозначною українською стрічкою цього року. З одного боку, глядачі тішаться тому, що українське кіно розвивається і стало непоганою альтернативою західному. З іншого боку, до фільму є багато питань як у змістових, так і в технічних аспектах. Виробництво історичної драми „Крути 1918" завершилося у грудні 2018 року. Режисером стрічки є Олексій Шапарєв, автором сценарію – Костянтин Коновалов, а продюсером – Андрій Корнієнко.

Бій під Крутами відбувся 29 січня 1918 року на залізничній станції за 18 кілометрів на схід від Ніжина, 130 кілометрів на північний схід від Києва (нині Чернігівська область). Він тривав близько п'яти годин. Унаслідок цього протистояння між чотирьохтисячним підрозділом російської Червоної гвардії під проводом Михайла Муравйова та загоном із київських курсантів і козаків „Вільного козацтва", що нараховував, за різними джерелами, від трьохсот до чотирьохсот осіб, українське військо призупинило наступ противника. 27 юнаків потрапили після бою в полон до більшовиків і були страчені.

5. „Чорний ворон"

„Чорний ворон" – екранізація українського бестселера Василя Шкляра. Фільм розповідає про боротьбу українських повстанців проти радянської влади у 1920–х роках. Сам Василь Шкляр перед виходом фільму зазначав у інтерв'ю Радіо Свобода, що він задоволений тим, як просувається його виробництво: „Мені подобається режисер, актори, взагалі творчий колектив дуже класний. Ви знаєте, що за те, щоб екранізувати цей фільм, була тривала боротьба, за це бралися дуже відомі люди і, здавалося б, впливові, у тому числі Віктор Ющенко, але це нікому не вдавалося".

За: А. Саковська, Патріотичне, історичне та трагічне: головні українські фільми 2019 року, https://www.radiosvoboda.org

„Заборонений"

……

……

……

……

„Додому"

……

……

……

……

„Ціна правди"

……

……

……

……

„Крути 1918”

……
……
……
……

„Чорний ворон”

……
……
……
……

27. ***„Про трагедію Голодомору зняли вже не один фільм”.*** **Прочитайте рекламу до показу стрічки „Ціна правди” німецькою. Напишіть за зразком рекламний текст українською для одного з фільмів про Голодомор, який Ви подивилися.**

Mr. Jones /Ціна правди

Ist die „Lügenpresse” und anscheinend verwischte Grenzen zwischen der Wahrheit und Propaganda ein modernes Problem? Nicht ganz. Der Film basiert auf einer wahren Geschichte von jungen walisischen Journalisten Gareth Jones, der auf eigene Faust

herausfinden will, ob in der damaligen UdSSR tatsächlich Hungersnot herrscht. Dafür muss er sich aus der Obhut der Geheimmiliz flüchten und in der damaligen Ukrainischen Republik ein paar schreckliche Entdeckungen machen.
Datum und Uhrzeit: 12 Dec. 2019 um 19.00 Uhr.
Adresse: HFFilm München, Bernd–Eichinger–Platz 1, 80333 München.
Vorführung ist im Original (Englisch).
Der Eintritt ist kostenfrei. Für Ihre freiwillige Spende danken wir Ihnen sehr.
Veranstalter: Bund ukrainischer Studenten in Deutschland mit Unterstützung und Förderung des Generalkonsulates der Ukraine in der Stadt München.
In Kooperation mit: Ukrainer in Stuttgart e.V., BAMBERG:US, Initiative eUkraine.

3a: https://www.facebook.com/events/hochschule–f%C3%BCr–fernsehen–und–film–m%C3%BCnchen–bernd–eichinger–platz–1–80333–m%C3%BCnchen/ausgebucht–mr–jones–m%C3%BCnchenpremiere/557921441671617/

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

28. Прочитайте текст. Визначте його стиль і жанр. Поясніть різницю між термінами *рецензія* і *відгук* на фільм.

Одного разу на Донбасі

В український прокат вийшов фільм „Іловайськ 2014. Батальйон *Донбас*“, який став кінодебютом для режисера Івана Тимченка. Він потрапив на екрани у п’яту річницю трагічних подій, про які розповідає.

Дуже складно оцінювати картину, зняту на таку тему, без емоцій, аналізуючи лише її художні якості чи невдачі. Ще важче, мабуть, знімати таке кіно. Проте бачимо різні зразки, як вдалі („Кіборги”, „Черкаси”), так і не дуже („Східняк”, „Позивний”, „Бандерас“).

Звичайно, значно більше вдалих картин можна назвати серед документальних картин. Наприклад, фільм „Війна химер” Марії та Анастасії Старожицьких розповідає не лише про ті ж події, але і про тих же героїв. Є у „Війні химер” командир штурмової групи батальйону „Донбас” Бішут, поранений у бою за Іловайськ. Він дивом лишається живий в окупованому місті серед ворогів. Бішут

разом із іншим пораненим бійцем переховується у квартирі старенької жінки. Його розшукує призначений комендантом Іловайська російський офіцер Рунков, для якого ця війна перетворилася на особисту помсту.

Бішут у новій картині не просто опиняється у центрі сюжету. Він є продюсером (фільм знято без державної підтримки), натхненником, головним героєм нової стрічки. А оскільки картина ігрова, він ще й грає у ній головну роль. Тобто себе самого.

Також у фільмі задіяні інші бійці, які виходили зі страшного Іловайського котла (сцена розстрілу знята надзвичайно сильно). Проте усі вони мають невеличкі ролі. А от головних героїв, окрім Костанчука, грають професійні актори.

Сильною стороною фільму є пряме відсилання до реальних подій. Оскільки автори діють за законами ігрового кіно, то існують і вигадані лінії та персонажі (до слова, автором сценарію є письменник і журналіст Михайло Бриних, який створював його на основі численних матеріалів в пресі й реальних історій добровольців). Саме вигадані лінії та події часом позбавлені елементарної логіки, найгірше розіграні, виглядають штучними і зайвими. Серед вигаданих персонажів є дуже схематичні. А от герої, які мають реальні прототипи, тішать тим, як можна говорити про війну й патріотизм без надмірного пафосу. Крім того очевидним є те, що образи героїв є узагальненими.

Проте фільм „Іловайськ 2014. Батальйон *Донбас*“ виконує більшість із запланованих завдань: він фіксує на екрані важливі і трагічні події новітньої української історії, розповідає про конкретних людей, зберігаючи пам’ять про них (одним із найсильніших епізодів фільму є фінал, де глядачі бачать усіх полеглих бійців „Донбасу”).

Фільм динамічний і якісно знятий. А наскільки доречним є американський екшн про війну, яка триває, кожен має вирішити для себе. Автори картини, без сумніву, відповідають на це запитання позитивно. Слово за глядачами.

За: К. Сліпченко, Одного разу на Донбасі. У прокат вийшов фільм про бої за Іловайськ, https://zaxid.net/statti_tag50974/2 вересня 2019

29. Чому складніше знімати ігрове, ніж документальне кіно про війну, яка триває? Висловіть свою точку зору. Порівняйте її з думкою авторки рецензії. Працюйте у парах.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

30. Погрупуйте жанрові різновиди документального кіно:

а) документальний нарис–портрет; б) проблемний фільм; в) репортажний фільм.

(…..) присвячений суспільно значущім питанням, які потребують вирішення;

(…..) у центрі уваги уміщена людина, її характер, непроста доля;

(.....) оперативно висвітлює важливу подію, фіксує головні деталі, моменти.

31. Оберіть два документальні та ігрові фільми про війну на Сході України. Запишіть їхню назву і визначте жанр.

1.....
.....

2.....
.....

3.....
.....

4.....
.....

32. Напишіть рецензію на один із фільмів про війну на Сході України, який Ви подивилися, за планом:

Загальна інформація про фільм (назва, жанр, режисер, головні актори, факти про фільм).
Стислий переказ сюжету.
Враження від гри акторів і роботи режисера та знімальної групи.
Сильні та слабкі місця у фільмі.
Загальні (позитивні і негативні) враження про фільм.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

……
……
……
……
……
……
……
……
……

33. Прочитайте речення, розташуйте їх у змістовій послідовності.

(…..) У стрічці поєднано документальні кадри й анімацію, яку створив український карикатурист Юрій Журавель.

(…..) „Міф” – фільм Леоніда Кантера та Івана Яснія, який розповідає історію життя та загибелі Василя Сліпака.

(…..) У широкий прокат в Україні стрічка вийшла 8 лютого 2018 року.

(…..) Василь мав позивний „Міф”, він загинув 29 червня 2016 року.

(…..) Сліпак – оперний співак зі світовим ім’ям й унікальним голосом, який воював добровольцем на Донбасі.

За: Фільм „Міф” про Сліпака переміг на кінофестивалі у Португалії,
https://www.pravda.com.ua/news/2018/09/3/7190908/

34. Підготуйте запитання і проведіть інтерв’ю з режисерами фільму „Міф”.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

……
……
……
……
……
……
……

35. Прочитайте тексти. Замініть слова і словосполучення в дужках синонімами чи синонімічними конструкціями.

Література на екрані

Про плідність напрямку адаптацій літературних творів для кіноіндустрії навряд чи (варто) ..... вкотре говорити. Найкращий аргумент на користь такої тези – афіші кінотеатрів усього світу в останні роки.

Режисери [експериментують] ..... зі способами візуалізації літературних сюжетів, сценаристи працюють із літературними джерелами – і персонажі літературної класики та сучасних бестселерів [оживають] ..... на екранах у (часом) ..... очікуваних, а часом і в досить (контроверсійних іпостасях) ..... . І хай би якою (недоречною) ..... тут не видавалася одвічна суперечка про те, чи книжка краща, (незмінним) ..... і важливим лишається одне: ті, хто не чув про книжку до перегляду фільму, після нього з (великою ймовірністю) ..... знайдуть і прочитають її, а її палкі (фанати) ..... куплять найкращі місця в кінозалах задовго до прем'єри екранізації. Щоб точно знати – краща чи ні.

З українським кінематографом ситуація не така однозначна. Кіноіндустрія (налагоджена) ..... не настільки добре, щоб одразу ставити на кіноконвеєр українські бестселери. (Втім) ..... , останнім часом ці тенденції починають змінюватися, і причина не лише в нових (умовах) ..... кіноринку, а й у виході творів сучасних українських письменників на ширші літературні ринки.

Укрсучліт „не виходячи з дому": екранізації у форматі телесеріалів

Телевізійна індустрія в своєму ненаситному пошуку тем та сюжетів для кінопродукції так само не [оминає увагою] ..... твори сучасних українських письменників. (Очевидно) ..... , що критерії відбору літературних джерел тут дещо [спрощуються] ..... : поєднання резонансності тематики із широтою фабули виявляється достатньо.

Коли екранізація твору сучасного українського письменника [відбувалася] ..... в 2016 році, то (з великою ймовірністю) ..... це твір був номінований на кілька літературних

премій. У випадку роману Володимира Лиса мав навіть дві відзнаки: „Коронацію слова" і номінацію на „Книгу року ВВС".

За: І. Ніколайчук, Що з української сучасної літератури екранізовують, http://archive.chytomo.com/news/shho–z–ukraiinskoii–suchasnoii–literaturi–ekranizovuyut

36. Пригадайте екранізації творів української літератури, які Ви дивилися. Знайдіть додаткову інформацію про них і заповніть таблицю.

Назва фільму	Режисер	Заголовок книжки	Автор

37. Поділіться своїми враженнями від перегляду однієї з цих екранізацій. Чи варто, на Вашу думку, читати книжку перед переглядом? Працюйте у парах.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

38. Підготуйте і проведіть дискусію про позитивні й негативні аспекти екранізації літературних творів на прикладах відомих Вам фільмів. Висновки запишіть у формі ключових слів.

Позитивні

……
……
……
……

Негативні

……
……
……
……

Великодні традиції

1. **Прочитайте текст і вставте пропущені розділові знаки.**

Про традицію готувати Великодній кошик й освячувати їжу

Що має бути у пасхальному кошику ....

Підбір продуктів у кошику не є випадковим .... кожен продукт має символічне значення. Отець Михайло розповідає .... що пасхальний кошик складається із таких наїдків .... паска-бабка .... сир-масло .... яйце .... писанка .... шинка-ковбаса .... хрін .... букшпан .... мірта .... сіль.

Паска .... ангельський хліб .... яким став для нас Ісус Христос .... символ воскресіння. Це хліб вічного життя .... який зійшов з неба .... нагодувавши людей духовною поживою, – розповідає священник. Випікання паски .... важливий етап приготування до свята. Більшість господинь мають свій рецепт .... який передався їм ще від бабці. Вони неохоче змінюють рецептуру .... щоб бува не прогадати. Готувати тісто на паску треба у спокої .... лише з хорошими думками .... бо за інших обставин вона може не вдатися.

Сир і масло .... це молочні страви .... а молоко є первотвором .... сировиною .... яка не походить з діяльності людських рук .... а є даром природи. За словами о. Михайла .... як мати годує свою дитину молоком .... так само сир і масло є символами жертовності та ніжності Бога. Божої благодаті маємо прагнути .... як немовля прагне материнського молока. Ці продукти накладають у невеликі посудини .... а зверху малюють хрестик.

Яйце .... символізує закритий простір .... звідки виходить самостійне і неповторне життя.

Шинка-ковбаса .... вказує на годоване теля .... яке звелів заколоти добрий батько після повернення блудного сина додому. Це символ душевної радості .... що приходить від сповнення людиною Божої волі.

Хрін робить людину міцнішою .... так .... як християнин .... який приймає таїнство Сповіді під час пасхального періоду .... душевно оздоровлюється.

Сіль .... один із необхідних продуктів у житті людини .... який додає смаку їжі. Сіль означає якість зв'язку .... оскільки союз між Богом і людьми відновлений через хрест і Воскресіння. Віруючий має зберігати чистоту свого серця .... щоб наслідувати Христа.

Вічнозелена рослина (букшпан або мірта) .... символ безсмертя і вічного життя. У пасхальному кошику .... крім перерахованих вище продуктів .... ще можуть бути сало .... мак та пшоно.

Неодмінними атрибутами пасхального кошика є рушничок і свічка. ***Рушничок*** .... це багатство ниток .... сплетених любов'ю і розумом. Нитка символізує життя. Плетіння нитки є також символом вічності .... бо це процес .... який можна продовжувати безконечно. ***Свічка*** .... світло .... яке виноситься назовні між людей.

За: https://www.religion.in.ua/zmi/ukrainian_zmi/9559–pro–tradiciyu–gotuvati–velikodnij–koshik–i–osvyachuvati–yizhu.html

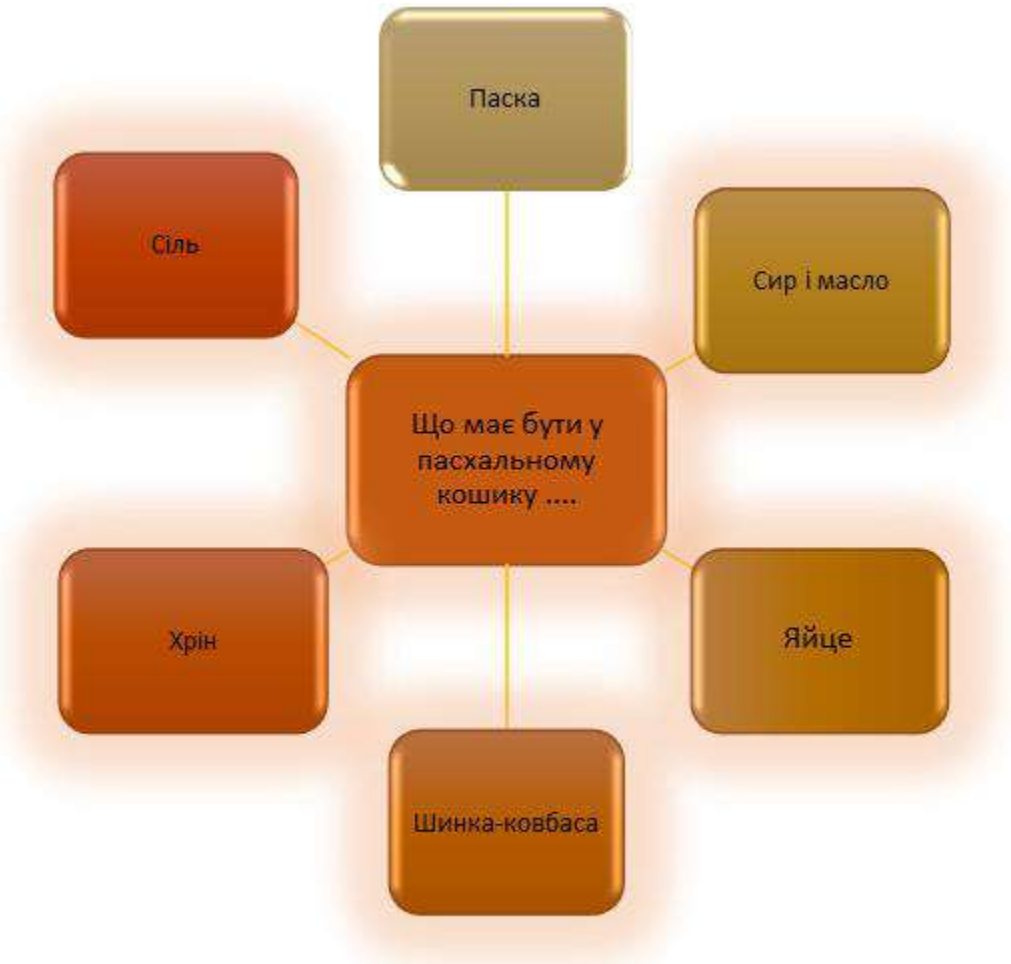

2. Що з чим їдять? Виберіть правильну відповідь.

Зверніть увагу на вживання прийменників *з, із, зі.*

Шинка й ковбаса	. . .	мед.	Вареники .... часник.
Паска	. . .	хліб.	Борщ .... кроп і петрушка.
Яйце	. . .	сметана.	Сало .... цибуля й олія.
Сир	. . .	хрін.	Оселедець ... пампушки.
Масло	. . .	сіль.	Смаженина ... цукор.

3. Пригадайте правила утворення форм орудного відмінка. Запишіть слова в орудному відмінку однини й множини.

річ, відповідь, любов, вість, творчість, матір, учитель, художниця, лікар, водій

……
……
……
……
……
……
……

4. Перекладіть текст про українські Великодні традиції.

Die Paska ist ein besonderes rundes Osterbrot, das aus süßem, mit größeren Mengen Eier und Butter angereichertem Hefeteig gebacken wird. Typischerweise werden dem Teig Rosinen sowie Gewürze wie Vanille oder Zimt beigefügt. Die Paska gehört neben gefärbten Ostereiern zu den traditionellen Gerichten, die in der Ukraine zum orthodoxen Osterfest zubereitet werden. Zum Brauchtum gehört es, die Paska zusammen mit den Ostereiern segnen zu lassen. Hierzu werden die Speisen in eine Kirche gebracht, wo sie zunächst auf einen großen gemeinsamen Tisch gelegt werden. Es ist üblich, in die Mitte der Paska eine Kerze zu stecken und sie anzuzünden. Anschließend segnet der Priester die Osterspeisen durch Gebet und Besprengung mit Weihwasser.

Auf dem Land galt die Zubereitung der Paska zu Ostern traditionell als ein besonders wichtiges Ritual. Eine nicht gut gelungene Paska (wenn der Teig z.B. nicht vollständig durchgebacken war) wurde als schlechtes Omen empfunden. Eine gute – galt demgegenüber als Zeichen für ein gutes und erfolgreiches Jahr.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

5. Порівняйте українські традиції, про які Ви дізналися з тексту, з традиціями святкування Великодня у Вашій рідній країні.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

6. Розташуйте абзаци тексту у змістовій послідовності.

Як спекти смачну паску: секрети і рецепти

(.....) Кожна господиня має свій перевірений рецепт.

(.....) Паска – це не просто солодка випічка, а обрядовий хліб, який готують раз на рік – на Великдень, і який несуть святити до церкви. Процес випікання паски – це таїнство, яке вимагає дотримання деяких правил.

(.....) Якщо ви готуєте паску вперше, то виділіть на це весь день. У поспіху готувати паску не рекомендується.

(.....) Випікати паску слід в гарному настрої.

(.....) Готувати паску потрібно в тиші та спокої (навіть дверима не гримати). Крім того, в кімнаті, в якій готується паска, не повинно бути протягів.

7. Опишіть детально світлину.

Світлина з колекції Остапа Лозинського

8. Прочитайте текст. До виділених слів доберіть синоніми.

Поділюсь (……) з вами рецептом пасочки: перемеліть сирий мигдаль у кавомолці в борошно, окремо в блендері змеліть *будь-які* (……) сухофрукти, але без кісточок, і все змішуйте до консистенції тугого тіста.

Можна до смаку додати меду, ванілі, кориці, і так зробити пасочки різного смаку. Горіхи теж *варто* (……) брати будь-які, можна їх замінити насінням. З такого тіста формуйте (……) паску.

Шапочку прикрасьте кокосовою стружкою, маком або сухофруктами. Ось і все! Ваша смачна паска готова, без жодного випікання. І часу, проведеного на кухні, вимагає не так багато. Зберігайте її в холодильнику. І пам'ятайте, що вона дуже *калорійна* (……).

За: М. Федина, Н. Усатенко,
http://tvoemisto.tv/exclusive/u_velykodnomu_koshyku_v_mene__avokado_i_paska_z_martsypanu_yak_u_lvovi_harchuyutsya_syroidy_77934.htm

9. Випишіть із попереднього тексту дієслова у формі наказового способу. Допишіть їхню неозначену форму.

Зразок: читайте – читати – прочитати

……
……
……
……
……
……
……
……
……

10. Пригадайте особливі випадки утворення форм наказового способу: *їсти, бути, давати, їхати, лягати.*

……
……
……
……
……
……

Як Ви розумієте речення *Нехай перекладуть українською. Хай він читає.* У яких випадках використовують такі форми?

……
……
……
……
……
……
.

11. Уставте пропущені прийменники. Перевірте правильність їх написання у попередніх текстах.

Складається ..... частин

Приготування .... свята

Зійшов .... неба

Рецепт .... бабці

Готувати .... спокої

Накладати .... посудину

Союз .... Богом і людиною

Готувати раз .... рік

Ділитися .... вами

Сухофрукти .... кісточок

Молоти .... кавомолці

Додати .... смаку

12. Розгляньте світлини і подумайте, як українські митці зображають *Христове воскресіння*? Думки запишіть у формі ключових слів і поділіться ними. Працюйте у парах.

Автор – Данило Мовчан, світлина з колекції Міжнародних майстер-класів іконописців у Новиці

Автор – Святослав Владика, світлина з колекції Міжнародних майстер-класів іконописців у Новиці

Автор – Остап Лозинський, світлина з колекції Міжнародних майстер-класів іконописців у Новиці

……
……
……
……
……
……
……
……

13. Яка зі світлин Вам сподобалася найбільше? Обґрунтуйте свій вибір. Чи знаєте Ви художників, які створили ці картини? Знайдіть інформацію і підготуйте коротку розповідь про ту/того, чия робота Вам сподобалася.

……
……
……
……
……
……
……
……

14. Ознайомтеся з текстом. Заповніть пропуски у ньому словами і конструкціями за змістом: *розписували яйця // Вербові гілочки // на цвинтарі // верба, дуб, явір, липа, калина // пожежу, грім, грозу // піснями, танцями*

Світоглядний синкретизм у передвеликодній обрядовості українців Буковини

В українців упродовж усього календарного циклу обрядовості простежується пошанування і культ дерев, серед яких виділяються …… .

…… устромлювали у шматки дерну ще перед святом Юрія, а у Вербну неділю освячували вербові гілочки.

Освяченими вербовими гілочками на Буковині було прийнято виганяти навесні худобу на пасовиська, давати їсти хворим або дітям, щоб вони не хворіли. Освяченими вербовим гілочками намагалися відвернути …… .

Дохристиянським атрибутом великодньої обрядовості в українців Буковини було яйце.[…] Розписуючи писанки навесні перед Великоднем, українці не тільки готувалися до свята Великого Дня початку нового природного циклу, а й ..... для майбутнього ворожіння на здоров'я людини, на майбутній урожай, приплід худоби, вітання весняному Богові-Сонцю, пошанування душ покійників тощо.

У давні часи жителі села йшли до священного гаю, де ..... славили життєдайне сонце, котили по землі писанки і галунки (яйця, пофарбовані в один колір), закликаючи весну для людей, тварин і майбутнього врожаю. […] Писанкою дівчата намагалися заворожити хлопців, а господарі – урожай, приплід худоби, здоров'я всій сім'ї.

Писанкою вітали весняне сонце, з нею навесні виганяли перший раз худобу на пасовисько, віддавали пошану покійникам ..... , дарували її дітям, вважаючи, що діти є втіленням духів дідів-прадідів. Шкаралупу з писанки кидали на дах хати, на город та у воду з магічною метою.

За: О. Кожолянко, Світоглядний синкретизм у передвеликодній обрядовості Українців Буковини, irbis–nbuv.gov.ua

15. Про які стародавні українські обряди Ви дізналися з тексту? Який із них Вас зацікавив / здивував найбільше і чому?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

16. Підготуйте і проведіть дискусію про язичницькі традиції святкування Великодня. Запишіть, які з них збереглися до наших днів.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

17. Прочитайте текст. Утворіть іменники від зазначених у тексті дієслів за зразком: *прикрашати – прикраса*

Писанкарство. Техніка. Символіка.

Традиція виготовлення писанок – розписаних пташиних яєць сягає далеко в глибину століть. Культ пташиного яйця як символу життя, уособлення його зародження і продовження *виник* на ранніх стадіях розвитку суспільства. Звичай *розписувати* яйця *поширився* задовго до розповсюдження християнства і відомий у багатьох народів світу. В народних звичаях і обрядах, особливо весняного циклу, яскраві декоративні писанки *відігравали* вельми важливу роль.

Пташине яйце, розписане мініатюрним орнаментом, *називають* писанкою. Назва *походить* від слова „*писати*", тобто прикрашати орнаментом. *Оздоблюються* писанки геометричним, рослинним зооморфним (риби, птахи, звірі, людина), пейзажним орнаментами, християнськими символами. Писанка – одна зі стародавніх форм українського народного розпису, в якому наші предки *втілювали* свої прагнення, віру. Писанка – це символ весни, сонця, повернення природи до життя.

В Україні писанки відзначаються полі функціональністю, що засвідчує їх обрядове, ігрове, декоративне використання.

Обрядова писанка пов'язана зі святкуванням Великодня. Зі свячених писанок починався великодній обід, їх дарували на знак поваги, любові, з побажанням добра. Вони були своєрідним оберегом у хаті, тому їх намагалися зберегти до наступної весни.

Фарби „писанки" – символічні. Червоне яйце – це любов, радість, життя; жовте – місяць, зорі; блакитне – небо, повітря, здоров'я; зелене – весна, воскресіння природи; бронзове – земля; чорне з білим – пошанування духів – душ померлих.

За технікою виконання сучасній писанці *передувала* крашанка – яйце пофарбоване в один колір рослинними фарбами. Із кінця XIX ст. поряд із писанками *створювали* дряпанки і мальованки. Дряпанка – це крашанка, на якій орнамент видряпано голкою або металевим стержнем. Мальованка – це яйце, розписане фарбами за допомогою пензля.

За: О. Кузьменко, Писанкарство. Техніка. Символіка, https://www.cuspu.edu.ua

18. Передайте коротко зміст тексту своїми словами.

……
……
……
……
……
……

19. Чому сучасні митці займаються писанкарством? Запишіть думки у формі ключових слів й обговоріть їх у парах.

Світлина з колекції Остапа Лозинського

……
……
……
……
……
……

20. Замість крапок уставте відповідні за змістом слова.

Творці вічного – сучасні писанкарі

Якщо писанка – символ любові, то писанкарі – це ……., хто створюють цю любов і дарують ……. іншим. У їхніх руках народжуються справжні дива.

Вважається, ……. писанки дарують господарям дому, де вони зберігаються, затишок і тепло. Адже писанка – це втілення ……. найкращого, що можна взяти ……. життя – сонця, природи, життя, весни. А ще – це невід'ємна частина української культури.

З роками ця традиція не зникає завдяки тим, хто продовжує ……. писанки. […]. Варто зазначити, що ……. регіон малює писанки по-своєму, тому традиційні орнаменти і техніка виконання відрізняється – вона усюди особлива й унікальна.

За: Х. Процик
https://talentscollection.com/uk/materials/show/tvorci–vichnogo–suchasni–pisankari

Світлина з колекції Остапа Лозинського

21. Про що Вам було б цікаво дізнатися у розмові з писанкарями? Сформулюйте кілька запитань до них.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

22. Прочитайте текст. Випишіть із нього назви кольорів й орнаментів та їхнє символічне значення.

Бойківська писанка у народних віруваннях і обрядах

При фарбуванні писанок бойки здавна використовували фарби, які робили самостійно. Наприклад, червону фарбу отримували з суміші цибулиння, дубової кори або моху. Чорну виробляли з кори вільхи чи мальви. Зелену добували з озимини, омели, барвінку. Фіолетову – з бузини, пролісків чи рясту.

Велике значення мала символіка фарб. Пофарбоване в червоний колір яйце називали крашанкою. Воно символізувало радість життя, любов, для молодих – надію на одруження. Цей колір присвячували сонцю. Жовтий колір символізував місяць і зорі, а в сільському господарстві – врожай. Зелений колір – весну, воскресіння, оживання природи, багатство рослинного і тваринного світу. Чорний з білим – пошану духів померлих, подяку за охорону від злих сил й опікунство.

Найчарівнішою писанкою вважалася та, на якій орнамент був намальований кількома фарбами, що символізували родинне щастя, мир, любов, успіх. Тому на Великдень на знак побажання обдаровували неоднаково зафарбованими писанками. Дітям і молоді дарували писанки, зафарбовані світлими кольорами, які символізували життя, а старшим людям – писанки з темною чи чорною фарбою. Чорного кольору писанки носили на могили померлих.

Значне місце в писанкарстві бойків належить орнаментальності писанок. Символічних малюнків у бойківській писанці нараховується понад сто. На східній Бойківщині побутував характерний для всієї України писанковий орнамент сорока клинців. Така писанка має 40 рівномірних клинців-трикутників, накреслених білою

чи жовтою лінією, а різнокольорові трикутники найчастіше трапляються з зірочками всередині трикутників. Кожен трикутник присвячений певному значенню, напр., приходу весни, господарському життю тощо. Писанка символізувала народження дітей, здоров'я господарів, одруження. Писанка, яка має сорок клинців-трикутників, пов'язаних із чарівним числом три, яке символізувало три стихії – воду, повітря й вогонь, або матір, батька й дитину. Кожен клинець має свій зміст і молитво-присвячений Сонцю, Місяцю, зорям, воді, повітрю, оранці, посіву, проростанню, дозріванню хлібів, збиранню урожаю, молотьбі, саду, пасіці, приплоду худоби тощо.

За: С. Бонн, Бойківська писанка у народних віруваннях та обрядах, http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17435/1/Boian.pdf

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

23. До назв кольорів доберіть іменники.

***Наприклад**: зелений – зелена трава, зелені пагорби, Зелені свята, зелена школа, Партія Зелених...*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

24. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому назви рослин і перекладіть їх українською. Замість пропусків у тексті впишіть назви відповідних кольорів: GRÜN, BRAUN, BLAU, DUNKELROT, GELB, ORANGE, ROT

Farbenpracht aus der Natur

Wunderschöne Farbtöne lassen sich mit Gemüse- und Beerensorten sowie Gewürzen erzielen. In solchen Fällen kann man, je nach Wassermenge, Pflanzenteile, ein paar Teeblätter, Beeren oder Saft ins Wasser geben. Hier einige Beispiele:

… – Kamillenblühten, Löwenzahnblätter und -blühten, Kurkuma, Birkenblätter, Zitronen- oder Orangenschale
– roter Paprikapulver, Zwiebelschalen
… – Rote Rübensaft, Himbeeren, Heidelbeeren, Brombeeren, Zwiebelschalen, Kranichbeeren, Hagebuttentee
… – Walnussblätter und -schale, Hopfenblätter, Zwetschkenbaumrinde, Zwiebelschale, starker schwarzer Kaffee oder Tee
… – Heidelbeeren, Blaukraut
… – Spinat, Brennnessel, grüner Tee, Pfefferminzblätter
… – getrocknete Johanneskrautblätter

3a: https://dijaspora.tv/de/ostereier–faerben–mit–natuerlichen–stoffen/

……
……
……
……
……
……
……
……
……

25. Розкажіть українською, з яких рослин можна виробляти фарби, і які саме.

……
……
……

26. Поясніть українською, що таке:

Писанка……
……
……

Крашанка.....
.....
.....

Дряпанка.....
.....
.....

Мальованка.....
.....
.....

Світлина з колекції Остапа Лозинського

27. Продовжіть речення.

Традиція виготовлення писанок .....
.....
.....

Звичай розписувати яйця .....
.....
.....

Назва писанки походить від .....
.....
.....

Писанки прикрашали .....
.....
.....

Орнамент писанки – це.....
.....
.....

Кольори на писанці .....
.....
.....

28. Ознайомтеся з колекцією писанок на сайті Музею писанки в Коломиї (http://hutsul.museum/pysanka/). Опишіть типи орнаментів і знайдіть інформацію про їхню символіку.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

29. Прочитайте текст. Напишіть коротке резюме.

Великодні орнаменти вишитих скатертин для святкового столу

В українських сім'ях з давніх-давен прийнято прикрашати свою оселю до великих свят вишитими виробами. Одним із таких свят є Великдень. В давнину

Великдень був одним із традиційних свят на пошану сонцю, яке в цей час „оживає", воскрешаючи сили природи, а з прийняттям християнства у Воскресінні Христовому вбачають перемогу життя над гріхом і смертю.

Великодня вишивка хрестиком – це давня традиція. Вишитими рушниками прикрашали великодні кошики, в які клали писанки, паски та інші ласощі, а вишитими скатертинами оздоблювали святковий стіл. Зазвичай майстрині самі створювали орнаменти, які підходили для відображення свят, але основними орнаментами були:

– паска – символ Воскресіння та Небесного Царства;

– хрест – символ Всесвіту, знак чотирьох сторін світу, чотирьох пір року, святий знак відкуплення, яким Церква все починає, благословляє й освячує;

– церква – знак потягу до висот, вічності, єднання з небом;

– яйце – символ народження та нового життя;

– квіти – символ радості, краси і дітей;

– гілка верби – символ родючості, щорічного весняного відродження пагонів, образ Божої милості.

Сьогодні вишивка розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції: естетичну, пізнавальну, пошукову. Це показовий вид мистецтва, який зберіг, доніс до нас і стверджує дальший розвиток орнаментальної, графічної та живописної культури народу.

За: О. Цикало, Великодні орнаменти вишитих скатертин для святкового столу, http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7724/1/46.pdf

30. Прочитайте текст. Випишіть із нього незнайомі Вам слова і словосполучення, пов'язані з традиціями Великодня.

Великодні традиції в різних місцевостях України

Світлина з колекції Остапа Лозинського

Як відомо, Великодню передує дуже довгий піст. Обряд розговин (початку споживання скоромної їжі після посту) в різних регіонах України відбувається по-різному. На Поділлі, Волині та Західній Галичині до наших днів зберігся такий ритуал: господар три рази обходить стіл із мискою, наповненою свяченою їжею. Потім він розрізає кілька свячених яєць і підносить кожному члену сім'ї шматок яйця з такими словами: „Дай нам, Боже, і на той рік дочекатися Світлого Воскресіння Господнього в доброму здоров'ї!".

У Східній та Центральній Україні під час розговіння люди намагалися не впустити жодної крихти свячених наїдків на підлогу, кожну крихточку дбайливо підбирали. Потім ці крихти кидали у вогонь, щоби не дісталися мишам. Перші шкаралупи зі свячених яєць кидали у водойми – озера чи річки. Пити під час розговіння не можна було.

На Херсонщині існував такий обряд: для родичів, яких не було за святковим столом разом з усіма іншими членами сім'ї, оскільки вони були в дорозі, відрізали шматок великодньої паски, загортали його в рушник, куди також клали три крашанки, й поміщали все це на покуті. За 40 днів, на Христове Вознесіння, якщо подорожні до того часу ще не повернулися, це „добро" віддавали старцям.

На Київщині була традиція після розговіння вмиватися з миски, в яку клали монету і дві крашанки. Потім ту воду виливали у вогонь. У цьому регіоні є кілька цікавих прикмет щодо Великодня: якщо в цей день хмарно чи йде дощ – буде врожай. Людина, яка помре в день свята, потрапить в рай. Діти, які народилися на Великдень, будуть нещасливі. Вважалося, що не вітатися на Великдень (навіть із тими людьми, з якими маєш не дуже дружні стосунки) – страшний гріх.

За: Д. Дар, Великодні традиції в різних місцевостях України,
https://uamodna.com/articles/velykodni–tradyciyi–v–riznyh–miscevostyah–ukrayiny/

……
……
……
……
……
……
……
……
……

31. Порівняйте Великодні традиції у різних регіонах України й опишіть їх коротко у листі своїм німецьким друзям, які вивчають українську.

……
……
……
……
……

……
……
……
……
……
……
……

Архітектурні пам'ятки

1. **Прочитайте текст. Поясніть значення виділених термінів. За потреби знайдіть пояснення в електронних довідниках.**

Спасо-Преображенський собор у Чернігові

Спасо-Преображенський собор – один із найдавніших храмів Русі. Будівництво собору розпочали приблизно у 1033-1034 роках за розпорядженням першого відомого за літописами чернігівського князя Мстислава Володимировича. Вперше літописи згадують про „церкву святого Спаса" у 1036 році, коли князь Мстислав раптово помирає.

Спаський собор будували за **візантійськими архітектурними традиціями**. Знавці архітектури називають **планувально-просторове рішення** собору унікальним, оскільки подібної конструкції не має жоден із відомих давньоруських храмів. У ньому поєднується **візантійська хрестово-купольна схема** з елементами **романської базиліки**.

Головну увагу в храмі привертає **бароковий іконостас**, споруджений у кінці XVIII ст. на місці попереднього, пошкодженого пожежею 1750 року. Під час наступного ремонту було розібрано пошкоджену вогнем **хрестильню**, а на її місці збудували круглу в плані вежу, симетричну північній. І ту й ту увінчали високими шпилями, дещо змінили форму **бань** церкви. На початку XIX ст. до північного, південного та західного фасадів прибудували великі **тамбури**, після чого собор набув свого нинішнього вигляду.

За: https://oldchernihiv.com/spaso-preobrazhenskiy-sobor/

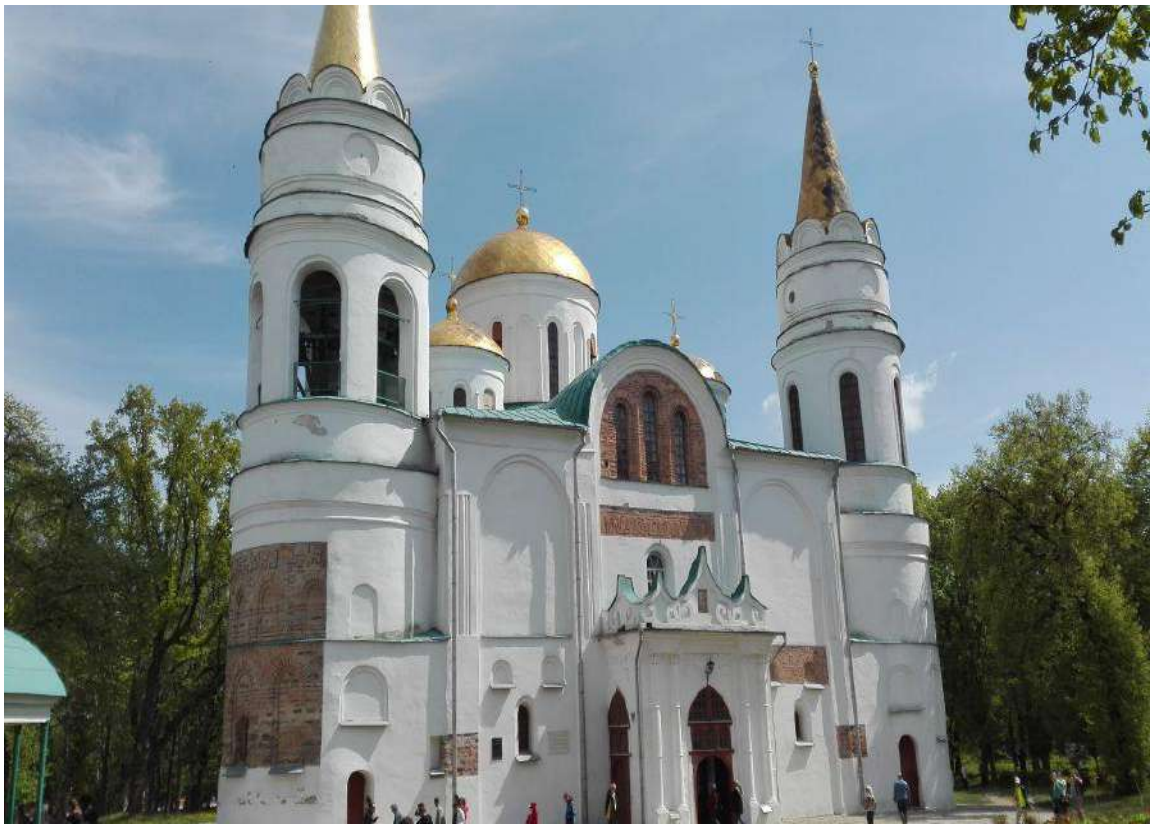

Автор світлини – Марта Замбжицька

2. **Запишіть зміст тексту у формі ключових слів і розкажіть за ними, що Ви дізналися про один із найдавніших храмів стародавньої Русі.**

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

3. **Прочитайте частини тексту. Розташуйте їх у змістовній послідовності.**

Сакральна архітектура українського бароко

(…) На перший період **припадає** будівництво Іллінської церкви в Суботові (1653) та Миколаївського собору в Ніжині (1655-1658). На межі першого і другого

періодів були **зведені** собор Троїцького монастиря в Чернігові (бл. 1679 р.) та Преображенський собор Мгарського монастиря (1684-1692).

(...) У стилі козацького бароко **створено** справжні шедеври національної архітектури; його зразки **не мають аналогів** у світі. Пам'ятки цієї школи можна **поділити** на три основні періоди бароко:

1) раннє, або геометричне бароко найчастіше **датоване** 1648 - 1680 рр.;
2) високе, або середнє бароко 1680-х - початку 1740-х рр.;
3) пізнє бароко, перехідне до класицизму — початок 1740-х - кінець 1770-х рр.

(...) У період XVII-XVIII ст. в Україні **виникають** дві головні школи бароко — західна і східна, до якої **віднесено** також Київ і територію сучасної Черкаської області — центри козацького руху на Правобережжі. Серед найпомітніших культових споруд західної школи бароко **варто** згадати **принаймні** чотири архітектурні шедеври: собор Святого Юра у Львові, Успенський собор Почаївської лаври, домініканські костьоли у Львові та Тернополі.

(...) Східна школа українського бароко **вбирає** у себе кілька місцевих шкіл: київську, чернігівську (Чернігів, Седнів, Козелець, Новгород-Сіверський, Путивль, Батурин, Глухов), полтавську (Переяслав, Густинь, Великі Сорочинці, Полтава, Мгар) та слобожанську (Суми, Харків, Ахтирка, Ізюм). Для слобожанської школи бароко характерний помітний вплив традиційної російської архітектури **в поєднанні** з українською композицією церков. Ці особливості насамперед **відчутні** в Покровському соборі в Харкові (1689).

(...) Серед пам'яток періоду високого бароко варто насамперед **згадати** Микільський собор у Києві (1689), Хрестовоздвиженський у Полтаві (1709), Покровський у Харкові (1689), Спасо-Преображенський в Ізюмі (1684), Георгіївський собор Видубецького монастиря (1696-1701), церкву Катерини в Чернігові (1715), Преображенську церкву у Великих Сорочинцях (1732) та ін.

За: Ю. Івашко, Стиль бароко в архітектурі українських церков, https://risu.ua/stil-baroko-v-arhitekturi-ukrajinskih-cerkov_n40036

4. **Підберіть синоніми до виділених у тексті слів і словосполучень. Використайте їх у переказі тексту.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. **Знайдіть додаткову інформацію про місцеві школи східного бароко в Україні. Коротко опишіть їхні спільні риси та відмінності.**

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

6. **Визначте, до якого періоду стилю бароко належать українські храми на світлинах. Порівняйте їх архітектурний стиль із відомими Вам зразками західного бароко. Працюйте у парах.**

Покровський собор, Харків (1689)

Хрестовоздвиженський Собор, Полтава (1709)

Автор світлин – Марта Замбжицька

Вознесенський собор, Переяслав-Хмельницький (1700)
Автор світлини – Марта Замбжицька

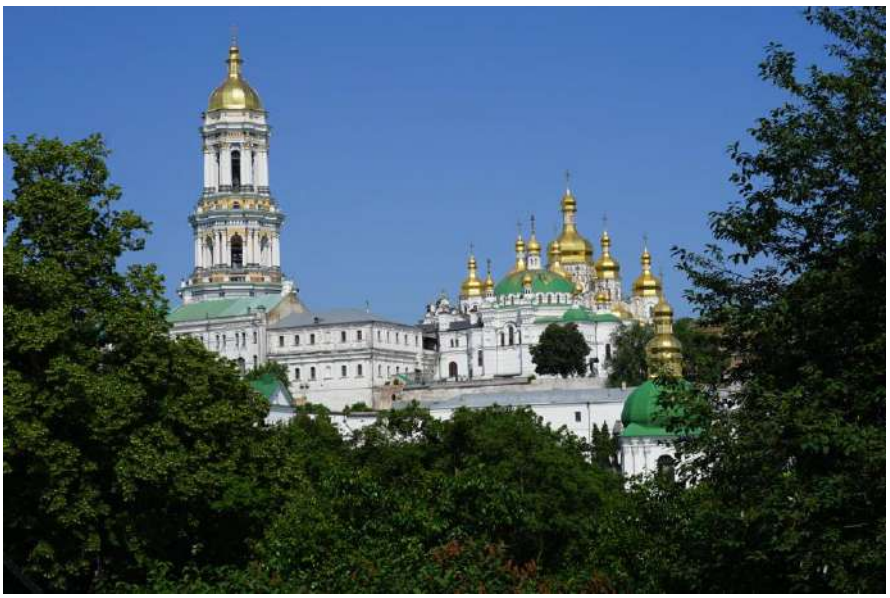

Києво-Печерська лавра, https://unsplash.com/photos/cSIy3KrfiWs

……
……
…… ……
……

……
……
……
……
……

7. Прочитайте текст. Складіть і запишіть план до нього. Підготуйте за ним розповідь-екскурсію про „козацьке” бароко. Працюйте у групах.

Чому бароко – „козацьке”

Вважають, що найбільше храмів у стилі бароко постала на території України за часів козацтва, а „українське бароко” досягло свого золотого віку завдяки Іванові Мазепі, який славився прихильністю до української культури. Козаки активно долучалися до храмобудівництва та сприяли появі цивільних будівель у стилі бароко.

За часів Мазепи зведено велику кількість колегіумів, магістратів, військових канцелярій і житлових споруд. Серед них – профінансована Мазепою Київська академія. Тих же часів сягають корені славної будівлі Чернігівського колегіуму.

Мазепа-бароко — це національний синтез західноєвропейських барокових архітектурних ідей та архітектурних традицій українського бароко. Серед найвідоміших архітекторів „козацького бароко” – Іван Зарудний, Степан Ковнір, Осип Старцев, Іван Григорович-Барський.

Новий етап в українській архітектурі був започаткований після пожежі 1718 року відновлювальними роботами у Києво-Печерській лаврі. Відновлюють Успенський собор та Троїцьку надбрамну церкву, їхні фасади прикрашають у народному дусі ліпленням по бірюзовому тлі у вигляді гірлянд і рушників. Над житловими корпусами зводять декоровані ліпленням фронтони.

Решта київських монастирів, наслідуючи лавру, поспішає збагатити свої ансамблі новими спорудами, а існуючі – ліпним декором. У Микільському та Богоявленському соборах, у стародавньому Софійському соборі над притворами зводять фронтони химерних обрисів, укриті суцільним килимом орнаменту.

У 1744-1748 роках неподалік Софійського собору споруджують головні ворота – браму Заборовського – і відновлюють після пожежі дзвіницю, фасади якої збагачують ліпними орнаментальними та сюжетними рельєфами.

Прикладами архітектури „козацького” бароко в Україні є Андріївська церква, Георгіївська церква Видубицького монастиря, Софійський собор, Покровська церква, Троїцький собор у Чернігові, Будинок полкової канцелярії у Чернігові, Церква святої Катерини у Чернігові, Церква Різдва Богородиці у Козельці, Преображенська церква у Великих Сорочинцях, Мгарський монастир, Покровський собор у Харкові, Спасо-Преображенська церква в Ізюмі, Троїцький собор у Новомосковську, Іллінська церква у Суботові, Успенська соборна церква у Почаївській лаврі, Ратуша у Бучачі, Собор святого Юра та Костел монастиря домініканців у Львові.

За: Є. Морі, „Козацьке” бароко: як Україна переосмислювала європейську архітектуру, https://suspilne.media/182268-kozacke-baroko-ak-ukraina-pereosmisluvala-evropejsku-arhitekturu/

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

8. Ознайомтеся з текстом. Знайдіть у словнику і запишіть переклад архітектурних термінів українською.

Die Geburt des Kosakenbarocks ist gewöhnlich mit der Erneuerung der Tempel der vormongolischen Zeit in Kyiv und Černihiv unter Metropolit Petra Mohyla und seinen Nachfolgern verbunden. Zum ersten Mal seit dem Fall der Kyiver Rus‘ wurden orthodoxe Kirchen in großem Maßstab gebaut. Eingebrochene oder verfallene Bögen von Kirchen wurden oft verschoben, die Kuppeln erhielten eine charakteristische birnen- oder knospenartige Form, als eine andere „Zwiebel“ von einer anderen gepflanzt wurde.

Die Trommel konnte mit einer Kuppel in Form einer Halbkugel bekrönt werden, auf der eine andere Trommel mit einer weiteren gewölbten oder konischen Form angebracht war. In diesem Fall ist im Gegensatz zum „russischen Stil“ der Durchmesser der „Birne“ kleiner als der Durchmesser der Trommel. Die Farbe der Kuppeln ist entweder golden oder grün. Auf den monumentalen Kreuzkuppelgebäuden wurde eine partielle barocke Ausschmückung (Halbsäulen, Risalitas, Portiken) mit einer Darstellung von Pflanzenornamenten und Engeln überlagert. Die Gebäude waren entweder weiß oder in kontrastierenden blauen und weißen Farben verputzt.

3a: https://www.hisour.com/de/ukrainian-baroque-27774/

……
……
……
……
……
……

9. Перекладіть текст усно. Інформацію з тексту, яка розширює Ваші знання про „козацьке” бароко, запишіть у формі ключових слів українською. Працюйте у парах.

……
……
……
……
……
……

……
……
……
……

10. Напишіть коротке резюме про архітектурний стиль „мазепинське" бароко, використовуючи інформацію з 7 і 8 вправ.

……
……
……
……
……
……
……
……
……

11. Прочитайте першу частину тексту про архітектуру українського модерну, підберіть до нього заголовок.
Заповніть пропуски у тексті, використовуючи такі слова і словосполучення:

а) первісток українського архітектурного; б) започаткувавши цим публікації; в) осередки українського архітектурного модерну; г) конкурс на розробку; ґ) на шлях пошуків самобутності; д) висловив незадоволення; е) внесення змін до проекту.

Частина І.

……

Розвиток архітектури українського модерну відбувався майже одночасно у всіх регіонах України, у найбільших містах, а деколи і в селах.

Регіональні (…) утворилися в наступних центрах: полтавський (з 1903 р.), львівський (з 1904 р.), харківський (з 1909 р.), київський (з 1907 р.).

На початку ХХ ст. епоха відродження української культури захоплює у свою орбіту також і архітектуру. Вона вступає (…), як прийнято вважати, 1903 року, коли В. Г. Кричевським було створено проект будинку Полтавської губернської земської управи. Спочатку земським архітектором О. І. Ширшовим було розроблено проект земської управи, який затвердили до будівництва наприкінці 1902 р. Тоді ж стався конфлікт між архітектором і земством, яке зажадало (…), а перший відмовився це робити. Тому земство звернулося до академіка архітектури В. М. Ніколаєва з Києва, і він на підставі затвердженого виконав свій проект. Саме його і зібралися реалізовувати.

Та коли ніколаєвський проект побачив художник С. І. Васильківський і (…) архітектурою будинку, бо в кожному губернському місті зводили щось подібне до цього, безлике й посереднє, земці засумнівалися. Художник довів, що для такого щедрого на витвори народного мистецтва краю, як Полтавщина, соромно мати подібну споруду Земства. Архітектура будинку, на його думку, повинна бути насиченою народними традиціями, бути самобутньою, а не повторювати чужі, пересічні взірці. Ці думки викликали дискусію, яка з'явилася на сторінках полтавської, а потім київської преси.

Наслідком дискусії став оголошений (…) архітектури будинку Земства, хоча будівельники вже почали закладати фундаменти. На конкурс було подано декілька проектів представників різних течій, зокрема й проект молодого харківського архітектора-художника В. Г. Кричевського, який спочатку віднесли до творів псевдо-мавританського стилю, бо він мав якісь незнайомі архітектурні форми. Але пізніше про нього сказали, що стиль „южнорусский", а далі „малорусский", і, нарешті, виявилося, що у дійсності - (…) та ще й народного стилю.

Наприкінці серпня – на початку вересня 1903 р. у Полтаві, під час урочистого відкриття пам'ятника І. П. Котляревському, відбувся перший з'їзд української інтелігенції. З'їхалися усі найвидатніші митці – Микола Лисенко, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Михайло Старицький, Олена Пчілка... Тоді саме відкрили Першу (в Центральній Україні) українську художню виставку, на якій серед багатьох експонатів був і проект будинку Полтавського земства. Цей проект помітило багато освічених людей з усього краю від Карпат до Кубані, а київські журнали надрукували запальні статті О. Г. Сластіона, (…) щодо теорії українського архітектурного модерну.

За: В. Чепелик, Український архітектурний модерн,
https://www.alyoshin.ru/Files/publika/4enelik/4enelik_04.html

12. Допишіть своїми словами речення за змістом, визначивши роль митців, які долучилися до проекту будинку Полтавського земства.

Молодий харківський архітектор-художник В. Г. Кричевський

……

……

Земський архітектор О. І. Ширшов

……

……

Київський академік архітектури В. М. Ніколаєв

……

……

Художник С І. Васильківський

……

……

Український художник, етнограф і архітектор О. Г. Сластіон

……

……

Будинок Полтавського земства (сьогодні Краєзнавчий музей у Полтаві)
Автор світлин – Марта Замбжицька

13. Прочитайте другу частину тексту про архітектуру українського модерну. Позначте у тексті місця, де описано архітектурні елементи будинку Полтавського земства. Знайдіть їх на світлинах і порівняйте з описом.

Частина ІІ.

Запроектований Кричевським будинок – це велична споруда на 2,5-3,5 поверхи. Її головний фасад мав симетричну композицію, підкреслену об'ємами, які витворили активний і стриманий силует. Сім об'ємів склали його чоло, бічні висунуті вперед частини, утримували весь фронт, середні трохи відходили вглибину, натомість центральний об'єм, підсилений двома фланкуючими баштами, активно виступає уперед і притягує до себе увагу глядача.

Сріблястий гранітний цоколь, золотисто-картата стіна, великі аркові і трапеційні прорізи стіни, квіткові орнаменти над вікнами і на простінках, барвисті підкарнизні фризи з розетами – все це вражало своїми філігранно намальованими формами. Прикраси виконані у багатоколірній майолиці, яка зблискує на сонці сліпучо-білими, ясно-синіми, оранжево-червоними кольорами, що захоплювали витонченістю барв і фантастично красивим рисунком орнаменту, щиро-народного за характером і, водночас, вишукано шляхетного.

Могутні, вкриті полив'яною черепицею дахи блакитно-зеленого кольору були небачено прекрасними, бо виконали їх так, як роблять мозаїчні панно: прямим набором, де кожна плитка дахівки була підібрана архітектором за кольором і поставлена на відповідне місце. Між вікнами викладено давні герби міст Полтавщини, ще й зроблено написи старовинним українським шрифтом. Там бачимо на спеціальних картушах герби міста Прилуки (голова вола з мечем), Переяслава (дзвініця з князівською короною), Миргорода (золотий хрест із восьмикутною зіркою), Лубен (рука з булавою) й ін.

І все це не випадково, бо ці міста були колись не просто населеними пунктами, а полковими адміністративними центрами Гетьманщини, не менш значними, ніж сама Полтава. Вони свідчили про державну гідність України, яка тоді не була провінцією неозорої Імперії, а вільним краєм, що мав свою економіку, свою культуру, свій устрій, на обороні якого мали стояти козачі полки – Полтавський, Прилуцький, Переяславський, Миргородський, Лубенський... То зі стін Полтавського земства промовляла сама історія рідного краю, ніби підкреслюючи: бачите, якими ми були і зрозумійте, чим ми стали!

За: В. Чепелик, Український архітектурний модерн,
https://www.alyoshin.ru/Files/publika/4enelik/4enelik_04.html

14. Знайдіть у тексті фрагменти, де описано герби міст регіону та їхнє значення. Передайте своїми словами і запишіть, про що вони свідчать.

……
……
……
……

15. Знайдіть на світлинах внутрішнього інтер'єру Краєзнавчого музею в Полтаві елементи декору, які характеризують згадану автором тексту національну ідею. Думки обґрунтуйте і запишіть. Працюйте у парах.

……
……
……
……
……

Полтавський краєзнавчий музей
Автор світлин – Марта Замбжицька

16. Чи існують у Вашій рідній країні витвори мистецтва, зокрема, архітектурні, які втілюють її національну ідею? Опишіть і розкажіть про один із них.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

17. Прочитайте текст і поглибте свої знання про український архітектурний модерн.

Заповідник на острові Хортиця, Запоріжжя
Автор світлин – Марта Замбжицька

Прообрази українського архітектурного модерну можна впізнати в замках Поділля і Галичини, церквах мазепинського бароко, селянських хатах Подніпров'я, карпатських колибах, поміщицьких будинках. Ви безпомилково впізнаєте цей стиль за характерними заломами на дахах, трапецієподібною формою вікон (часто поряд із прямокутною), башточками, крученими колонками, цегляним і майоліковим декором фасадів, що навіюють асоціації з візерунками вишиванок, розписами тощо. Цей стиль проіснував довго, набагато довше від багатьох інших національних відгалужень модерну, відрізнявся різноманіттям напрямків і закінчився аж по другій світовій війні – останньою цікавинкою цього стилю, готелем „Україна" в Луганську.

У цьому стилі будували різні архітектори по всій території України, незважаючи на кордони тодішніх державних утворень: від заходу України до південної Росії включно, від Ужгороду до Кубані. Будували церкви, банки, дохідні будинки, готелі, лікарні, училища, школи, клуби, віли, театри, вокзали. Всього в цьому стилі було створено понад 500 різноманітних споруд і комплексів.

За: Л. Вакульницька, Український архітектурний модерн. Сільські школи архітектора Сластіона — Тексти.org.ua (texty.org.ua)

Національний історико-етнографічний заповідник „Переяслав”
у Переяславі-Хмельницькому
Автор світлини – Марта Замбжицька

18. Поясніть значення таких слів і словосполучень:

навіювати асоціації.....
національні відгалуження.....
майоліковий декор.....
дохідний будинок.....
кручена колонка.....
цікавинка.....

19. Які відтінки вносить, на Вашу думку, суфікс *-к* у значення іменників *цікавинка* і *колонка*?

.....
.....
.....
.....

20. Утворіть і запишіть можливі форми іменників із суфіксами на позначення:

а) зменшеності або пестливості: -ен (я),-атк (о); -ець, -ц (е); -ок, -к (а), -к (о); -ик-, -инк (а), -иц (я); -очок, -ечок, -ичк (а), -ечк (а), -оньк (а);

б) збільшеності або негативної оцінки: -ищ (е),-иськ (о); -юр (а); -юг(а).

Іменники на вибір: *мати, мама, тато, баба, дід, сестра, син, дитина, дитя, дерево, міст, светр, рукав, рука, нога, очі, птах, кіт, тварина, звір, ніч, місяць, сонце, ліс, ріка, ліжко, книга, Олена, Марія, Петро, Микола, Сергій*

.....
.....
.....
.....
.....

21. Використовуючи інформацію з попередніх текстів, оберіть один із архітектурних об'єктів України і напишіть електронний лист подрузі / другові про Вашу подорож країною та захоплення її архітектурою.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Лемківська церква Святих Ольги та Володимира в Шевченківському гаю Львова
Автор світлини – Ігор Добош

22. Прочитайте текст. Запропонуйте свій заголовок до нього.

Неперевершеному Городецькому — 150!

Волею долі та історичних реалій, творчий доробок Владислава Городецького — одного з найвідоміших і найпопулярніших київських архітекторів минулого — належить Україні, Польщі та Ірану. Кожна з цих країн може пишатися архітектурною спадщиною, яку він залишив.

Лєшек Дезидерій Владислав Городецький народився 23 травня 1863 року в селі Шолудьки на Поділлі, в родинному маєтку Глюзинських, з дому яких походила його мати Леопольдіна. Здібності в малюванні, помічені й розвинені педагогами, проторували шлях до Академії мистецтв у Петербурзі. Ще до закінчення курсу наук Городецький почав проектувати й будувати гімназії та училища в Умані і Черкасах. Будинки ці збереглися. Наприкінці 1890 року він приїхав до Києва. Тут минули наступні найкращі тридцять років життя і творчості цієї яскравої, вельми шляхетної особистості.

Вершиною творчості Владислава Городецького, без перебільшення — найоригінальнішою спорудою в Києві за сто років — справедливо можна вважати його власний прибутковий будинок на вулиці Банковій, 10. Тут поєдналося все, властиве натурі, хистові, вдачі й можливостям цього зодчого: дбайливе і заощадливе використання коштів за рахунок дешевої, майже непридатної для забудови ділянки землі на крутосхилі та широке кредитування робіт, сміливі

інженерні рішення і наслідування рис новітнього стилю модерн, оригінальність форм споруди, розкритої вікнами на всі чотири боки, багатство скульптурних оздоб та вишуканий декор інтер'єрів. Адже тоді, на час першої київської „будівельної лихоманки", яка спалахнула наприкінці XIX ст., важко було когось здивувати фасадом, насиченим елементами історичних стилів — на цьому досить добре розумілися архітектори, цивільні інженери, підрядники і, зрештою, замовники. А от влаштувати на фасаді артистично скомпонований „зоопарк" побажав і зумів тільки Городецький. Тут можна побачити голови слонів, косуль і носорогів, двобій орла з пантерою та ящуром, пітона і крокодила, модних дівчат і казкових риб, велетенське латаття й гігантських жаб.

Оригінальний будинок-мрія, такий собі мисливський замок, виявився своєрідним викликом усталеним, зашкарублим уявленням і поглядам пересічного київського обивателя. Адже в цій споруді все збуджувало уяву: екзотичні, далеко не всім і досі зрозумілі „декадентські" алегорії та ліпні прикраси, реальні й казкові образи рослинного і тваринного світу, розкішні апартаменти з розписами та унікальними камінами й грубами, виготовленими за ескізами скульпторки Єви Куликовської на київському заводі кераміки Йосафата Анджейовського. А ще — сховані в глибоких сутеренах і за підпірним муром льодовні (холодильників ще не було), дров'яники (опалення та приготування їжі — дровами, газу ще теж не було), комори, стайні для коней, екіпажні, кучерські та навіть корівники — комплектно для кожної з чотирьох кращих горішніх квартир.

Нагадаймо: за рельєфом ділянки будинок дивиться на вулицю Банкову трьома поверхами, а у двір — шістьма. Цей неперевершений київський шедевр синтезу мистецтв, на жаль, дуже помітно зіпсовано невмілою „реставрацією" — із суціль сірими фасадами. Та все одно, уже сто десять років будинок продовжує не тільки дивувати киян і приїжджих, а й дає поживу для всіляких легенд і вигадок.

За: Д. Малаков, Неперевершеному Городецькому — 150!,
https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura-osobistist/nepereversheno mu-gorodeckomu-150

23. Обговоріть у групі і запишіть, у чому полягає унікальність найоригінальнішої споруди міста Києва. Розкажіть про неї Вашим співрозмовникам.

……
……
……
……
……
……
……
……

Будинок із химерами
Автор світлини – Олена Новікова

24. Перекладіть текст. Переклад запишіть.

Das Haus wurde vom Architekten selbst als Wohnhaus und auf eigene Kosten entworfen und erbaut. Jedes Stockwerk beinhaltete eine eigene Wohnung und Gorodec'kyj selbst wohnte im dritten Stockwerk auf einer Fläche von 380 km^2. 1916 verkaufte er das Gebäude. Nach der russischen Revolution von 1917 wurde das Gebäude für Kommunalwohnungen verwendet - in jedem Stockwerk lebten nun neun bis zehn Familien.

Während des Zweiten Weltkriegs wurde das Gebäude beschädigt, aber anschliessend wieder restauriert. Nach dem Krieg diente das Gebäude als Klinik für die Sovjet-Nomenklatura. Heute dient es als Residenz des Präsidenten der Ukraine, wo offizielle diplomatische Zeremonien stattfinden.

За: http://www.tour2kiev.com.ua/de/Gorodeckiy.html

……

……

……

……
……
……
……
……
……
……
……

25. Перекладіть текст українською усно. Перекажіть легенди і жарти про будинок із химерами.

Das Haus ist spannend und daher auch Objekt von ein paar Legenden gewesen. Eine Legende besagt, dass nachdem Horodec'kyjs Tochter wegen einer unglücklichen Liebe im Dnipro Selbstmord begangen hat, Horodec'kyj verrückt wurde und zur Erinnerung an seine verstorbene Tochter dieses Haus baute. Eine weitere Anekdote besagt, dass das Haus das Resultat einer Wette zwischen Architketen sei: Am steilen Abhang, wo das Haus der Chimären steht, galt es früher als unmöglich, ja es war sogar verboten, hier ein Haus zu bauen. Horodec'kyj bewies eindrücklich das Gegenteil... .

Eine andere nimmt an, das Horodec'kyj das Haus so verflucht habe, dass seine Mieter entweder unglücklich werden oder finanziellen Schiffbruch erleiden. In der Tat ist es wahr, dass alle Geschäftsleute, die in dem Haus gewohnt haben, Bankrott gingen und alle Organisationen, die sich hier niederließen, schnell aufgelöst wurden.

3a: http://www.tour2kiev.com.ua/de/Gorodeckiy.html

26. Підготуйте розповідь про інші архітектурні шедеври Києва за проектами Владислава Городецького (на Ваш вибір):

- Національний художній музей
- Костел Святого Миколая
- Караїмська кенаса.